

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET FOLYÓIRATA

CXLI. évfolyam • 2006. április

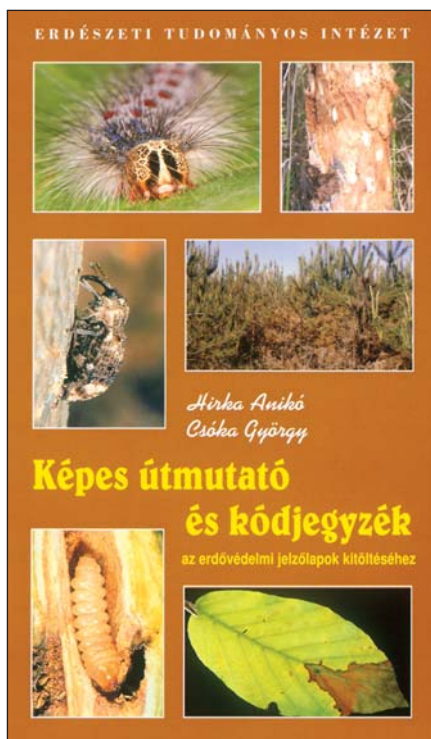

ALAPÍTVÁ

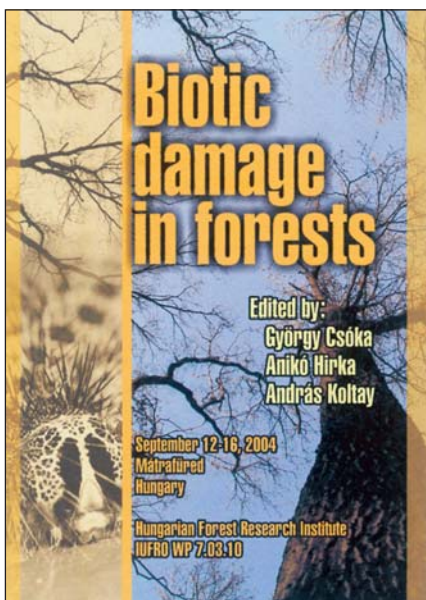
1862-BEN

Megjelent...

... Hirka Anikó-Csóka Péter szerzőpárostól az erdővédelmi témájú képes útmutató. A remeknél remekebb fotókkal illusztrált kiadvány megrendelhető az ERTI központi könyvtárától éppúgy, mint a Biotikus károsítás az erdőben című DVD.

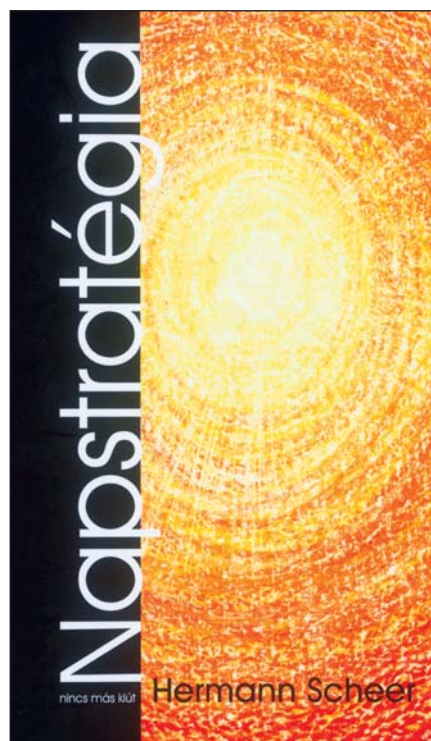
Hirka Anikó szerkesztésében részletes elemzést kapunk a 2005. évi erdei biotikus és abiotikus károkról, valamint előrejelzést a 2006-os évrre. (Lásd cikk a 117. oldalon.)

Napstratégia

Hermann Scheer politikusként írta meg Napstratégia című művét, melynél aktuálisabb téma nehezen képzelhető el. Rónai Judit, a Németh László Akadémia igazgatója előszavában Einsteint idézi: „Lehetetlen egy probléma megoldása azokkal a módszerekkel, amelyek magát a problémát hozták létre.”

Bizonyosan nem csalódik, aki áttanulmányozza a könyvet, úgyhogy „napmelegen” ajánlom a téma iránt érdeklődőknek.

Megalakult...

...a Teleki Sámuel Felfedező Klub. Tudós kísérőkkel felfedezők nyomdokain járhatunk a Görgényi-havasoktól a Jóreménység fokáig.

Érdeklődni lehet a norbert@telekis-felfedezok.hu villámpostán vagy a 06 30 250 2765 telefonszámon.

A harmadik oldal

Szegény Riedl Gyula bácsi! Ha megélte volna, hogy olvasnia kell szeretett egyesületének e számban megjelent elnökségi üléséről készített jegyzőkönyvet... Hogy előfordulhatott az, hogy a tisztújítási választások során egy tagtársunkat „személyét munkakörében fenyegető felszólítás érte, melynek tárgya a helyi csoport titkári és régióképviselői jelölésétől való elállás volt. A felszólításnak nem tett eleget, ezért fenyegetést kapott... munkaköréből való el-távolítása ügyében.”

A demokrácia jegyében.

Vagy a demokratikus centralizmus jegyében, ami „a vezető személyek és testületek választását és választóik irányában fennálló beszámolási kötelezettséget írta elő egy szigorú alá és fölé rendeltséget és centralizált hatalomgyakorlást megvalósító rendszer keretében.” (Lenin, 1917)

Választási bizottságunk elnöke írja januári intelmeiben: „Kiket válasszunk az elnökségbe? Aktív vagy nyugdíjas elnök legyen? Vezérigazgató legyen, professzor vagy az erdészeti igazgatásban dolgozó, esetleg természetvédő? Nem a felsorolt munkaterületek, beosztások a fontosak. Legyenek bitelek! Tudjanak felül emelkedni a politikai és a szakterületi befolyásoltságukon.”

„Az Egyesület nem bivatal akkor sem, ha a legfontosabb adminisztrációt kell intézni, hanem olyan szellemi műhely, ahol hasznosulhat mindannak szellemisége, amit 150 esztendő alatt alkotott. Hogy mindenki jó szívvvel, jó kedvvel jöjjön ide, beszéljenek egymás gondjairól, problémáiról, örömeiről. Ahol mindent barátsággal lehet megbeszélni. Nincs annál szebb, mint amikor az egymás iránti barátságból, megbecsülésből születnek országépítő eredmények.” – írta Riedl Gyula bácsi, aki minden bizalommal elégedettséggel olvasná az elnökség határozatát, mely szerint...

„Az OEE Elnöksége és tagsága mindenkor képviseli és támogatja a munkájukat becsülettel végző tisztviselőit, és az ilyen befolyásolási kísérleteket határozottan visszautasítja.”

Mert különben – hiszen van rá számtalan példa a történelemben –, a demoszából démon, a kratoszból káosz lesz.
Üdv az erdésznek!

Pápai Gábor

Tartalom

Beszélgetés Balogh Lászlóval102

Gergely Kinga–Mózes Csaba:
Biomassza és megújuló energia.....103

Bidló András–Heil Bálint–Kovács Gábor:
A magyar kőris termőhelyigénye106

Dömsödi János: Településrendezés – birtokrendezés109

Varga Ferencné–Varga Ferenc–
Hopp Tamás:
Bükk álgeszt vizsgálatok
összefoglaló értékelése.....110

Ferenczy András–Kondor István–
Kovácsévics Pál:
Falopások, illegális fakitermelések,
és szándékos erdőtüzek114

Hirka Anikó:
Várható erdőkárok 2006-ban117

Halmágyi János–Gábor Zsombor:
Erdőművelő közmunkaprogram120

Erdőfigyelő konferencia a Budai hegyekben121

Az erdők egészségi állapota121

Jereb Ottó: Még néhány mondat a szűkárósitásról123

MEGOSZ Irodák országszerte124

A holtfa szerepe: szakmai fórum.....126

A kőrisi erdőségek megújítója Simonfy Ákos127

Egyesületi hírek128

„Az Év Erdésze 2006” verseny131

Országos Erdészbál Pécssett132

ERDÉSZETI LAPOK • Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata CXLI. évfolyam 4. szám (április)

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR • A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE: DR. SZIKRA DEZSŐ

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG TAGJAI: Andrási Pál, Apatóczy István, dr. Bartha Dénes, Detrich Miklós, Greguss László Géza, dr. Járási Lőrinc, Mihályfalvy István, dr. Sárvári János, Temesvári Erik, Zétényi Zoltán.

SZERKESZTŐSÉG: 1027 Budapest, Fő u. 68. Telefon/fax: 201 77 37 • Mobil: 06 30 97 15 255 • e-mail: erdlap@mtesz.hu

KIADÓ: Országos Erdészeti Egyesület, 1027 Budapest, Fő u. 68. • FELELŐS KIADÓ: CSERÉP JÁNOS elnök

Nyomdai munkák: INNOVA-PRINT, Budapest • Felelős vezető: ifj. Komornik Ferenc

A kézirat lezárva: 2006. április 5.

ISSN 1215-0398

Terjeszti az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad. Megjelenik havonta.

A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosok a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. Honoráriumot megegyezéssel csak felkért írásokért, illetve grafikai munkákért fizetünk.

A címlapon: Kidölt a zsenyei ezeréves öreg tölgy. Fotó: Pápai Gábor

Vándorgyűlés 2006

Beszélgetés Balogh Lászlóval, a Balaton-felvidéki Nemzeti Park igazgatójával

Csopakon, az Igazgatóság impozáns központi épületében beszélgettem Balogh Lászlóval, kérve, hogy röviden mutassa be működési területüket.

– A Balaton-felvidéki Nemzeti Park 1997-ben, nyolcadikként jött létre 57 000 ha védett területtel. Lényegében hat korábbi tájvédelmi körzetből alakult, közöttük a hazánkban első Tihanyi TK-val. A további öt a Pécselyi-, a Káli-, a Tapolcai-medence, a Keszthelyi-hegység és a Kis-Balaton Tájvédelmi Körzet. A Tihanyi-félsziget 2003-ban Europa Diplomát kapott, hatvanegyedikként a kontinensen. Működési területünk mintegy 1 millió hektár. Az 57 ezer ha védett területből 10 ezer ha van a vagyonkezelésünkben, közel 2000 ha erdő, de főleg gye- és szántó művelési ágúak. Ezek zöme a Káli-medence és a Kis-Balaton térségében vannak. Ezeket a területeket régen a számtalan legelésző állat tartotta rendben, melyek időközben eltűntek, és a biológiai-értékes gyepeken elkezdődött a szukcesszió, mely előbb-utóbb a legelők eltűnéséhez vezetett volna. Fő feladatunk a régi, hagyományos állattartási formák fenntartása az ősi fajtákkal, a szürke marhával, és a sovány legelőkön a rackajuhjal. Mintegy 200 szürke marhából álló gulyánk és több mint 400 rackából álló nyájunk van. De meg kell említenem a kápolnapusztai bivalyrezervátumot is, melynek alapját az egykori állami gazdaság 20 levágásra szánt bivalyának megvásárlása adta. 2003–2004. évben a Széchenyi pályázaton nyert 60 millió forintból alakítottuk ki a bemutató helyet és az istállókat, mert a bivaly télen zárt helyen tartandó.

– *Akkor az állattartásból bevételek is van.*

– Természetesen, eddig elsősorban a szaporulat hím egyedeit értékesítettük, de a jelenlegi létszámmal – mely több mint 300 egyed – a téli szállás megtelt, így sajnos a nő ivarúak is eladásra kerülnek. A felszaporodott állományt és az egész rezervátumot évente több mint 35 ezren keresik fel. Bevételeink többségét a 10 bemutatóhelyünk biztosítja, ezeket mintegy negyedmillióan látogatnak éves szinten. Vannak előre megrendelt programok, melyeket kollégáink szakvezetnek. A bevételek egy részét a fenntartásra, és korszerűsítésre fordítjuk. Kiemelkedő látogatottságú a

Hegyes-tű, mint geológiai kuriózum és a Tapolcai-tavasbarlang. Jeles napokon – mint pl. az Európai Nemzeti Parkok Napja, Madarak és Fák Napja – ingyen látogathatók a bemutatóhelyek.

Bevételünk van a gyepterületekből és egy kevés az erdőkből. Erdeinket elsősorban, mint élőhelyeket kezeljük, törekedve a fajgazdagság fenntartására, a fajajcsérés átalakításokkal pedig azok növelésére. Természetesen a holt faanyag kellő hányadát is az erdőben hagyjuk.

– *Magánszemélyt is inspirált állattartásra a tevékenységetek?*

– A Káli-medencében kifejezetten örültek az állatoknak, mert főleg az idősebbek még emlékeztek a régi időkre, az ápolat legelőkre, a táj hangulatára, melyhez hozzá tartozott a legelő juhnyáj, a delelő marhacsorda és a konda. A tapolcai-medencében több szürke marha gulya is legel, melyek magánkézben vannak. A gazdák támogatást kapnak mind a legelő, mind az állat után.

– *És mi a helyzet a vadászattal?*

– Három önálló vadászterületünk van, és ezekből természetesen adódik

bizonyos jövedelem. Mert nyilvánvaló, hogy például a Kis-Balatonnál a bögési szezonban előforduló 8–10 kilogrammos aggancsú bikát nem a személyzet lövi meg, hanem fizető vendég, mint a többi bérvadászatonál. Évenként 10–12 bikát és ugyanennyi őzszakot értékesítünk. Alapvető cél azonban az állomány szabályozás, így a szomszéd vadászársaságoknál lényegesen többet lövünk ki, elsősorban a tarvadból. Ennek ellenére még értük el, hogy kerítés nélkül tudjunk erdőt felújítani. De említhetném a vaddisznók által a költési időben okozott óriási károkat, amiket a nyárilúdfészkekben okoznak. Elég, ha egy koca tavasszal beveti magát a Tihanyi-félsziget külső tava nádasába, mert elpusztíthatja azt a 20–30 nyárilúdfészket, ami költési időben itt található.

– *Milyen a kapcsolatotok a térség erdőgazdálkodóival?*

– Nem panaszkodhatom, mert abban a feszültséggel teli helyzetben, amit a védett állami erdőterületek vagyonkezelésének hovatartozása okoz, a Bakonyerdő Zrt. példaértékű kompromisszumkészséget mutatott. Az, hogy végül nem tudtuk megegyezni, túlmutat a helyi véleményformálók hozzáállásán. De kifogástalan a kapcsolatunk a VERGA Rt.-vel és a Szolgálattal is.

– *Úgy tudom, közös berubázásaitok is vannak.*

– Igen, a Bakonyerdő Zrt. besegít a Bakonybélben működő erdei iskolánk programjaiba – melyet már akkreditált az illetékes szaktárca –, ami már egy évre előre le van kötve. A balatonfüredi erdészekkel alakítottuk ki a Koloskavölgyi tanösvényt, de említhetem a helyi önkormányzattal és az erdőgazdasággal közösen fenntartott geológiai tanösvényt Badacsonyan. Mert egyedül nem megy.

– *És milyen szerepet vállaltatok a vándorgyűlés programjaiban?*

– Említettem a jó kapcsolatot, így érthető, hogy amikor felkértek a térség természetvédelmi értékeinek bemutatására, azonnal igent mondtunk. Egyetlen programpontunk lesz, az Europa Diplomás Tihanyi félsziget természeti értékeinek bemutatása. Kihasználjuk a Balaton adta lehetőséget is és a résztvevők hajóval érkeznek Tihanyból az esti baráti találkozóra.

Pápai Gábor

Biomassza és megújuló energia az erdészeti ágazatban

Napjainkban egyre elterjedtebb a környezettudatos szemlélet, ami – többek között – a környezetbarát, megújuló, un. zöld energiaforrások térhódításában is megnyilvánul. Az energiaszektor ezen paradigmaváltása számos okra vezethető vissza. Cikkünk célja, hogy feltárja a megújuló energiák mind nagyobb elterjedésének hátterében meghúzódó jelenségeket és folyamatokat, ismertesse a fa, mint megújuló energiaforrás használatából származó környezeti előnyöket és egyúttal felhívja a figyelmet a hazai erdészeti szektor potenciáljára, valamint a benne rejlő kihívásokra.

Annak ellenére, hogy a biomassza fogalma napjainkban mindinkább a hétköznapi nyelv részévé válik, a lakosság túlnyomó része – sajnálatos módon – nincs tisztában pontos jelentésével. Biomasszának a mező- és erdőgazdálkodás során keletkező biológiai eredetű anyagokat nevezzük; ezen belül is megkülönböztetjük az elsődleges (növényzet által létrehozott szerves anyag), a másodlagos (állati eredetű) és a harmadlagos (mezőgazdasági alapanyagot feldolgozó ipari tevékenység mellékterméke) biomasszát. A biomassza egyik legfontosabb jellemzője évről évre történő megújulása. Az erdészeti szektorban létrejövő biomassza – a tűzifa, a faforgács vagy akár a gömbfa – az elsődleges biomassza kategóriájába tartozik. Ezek közül elsősorban a tűzifát vehetjük – mint megújuló energiaforrást – a szektoron belül számításba energiatermelési célra.

Általános energetikai trendek és kitekintés

Mind a konvencionális erőforrások fokozatos kimerülése, mind az éghajlatváltozás és más környezeti hatások miatt a fenntartható fejlődés alapkövetelménye, hogy a társadalom a fosszilis energiahordozók felhasználásáról fokozatosan áttérjen a megújuló energia termelésére. Az energiaszektor növekvő árai és az energetikai ellátás nagyfokú exportfüggősége az Európai Uniót új, a megújulóakra nagymértékben alapozott,

energia-politikai irányvonal meghatározására készítette. A környezettudatos gondolkodás mellett ez a megközelítés hazánkban, mint az Unió egyik tagállamában is az energiapolitika újragondolását teszi szükségessé.

A fa, mint tüzelőanyag, számos előnyvel rendelkezik a fosszilis tüzelőanyagokkal szemben. Ezek közül a legfontosabb, hogy megújuló energiaforrás, ami a tartalékok biztosításának nagyfokú tervezhetőségét eredményezi. További előny, hogy a fa égetése során a CO₂ emisszió általában 90%-kal kevesebb, mint a fosszilis tüzelőanyagok esetében, ezenkívül égésterméként minimális mennyiségű kén és nehézfém jut a légkörbe. A fával való tüzelés nem járul hozzá a savas eső képződéséhez és a mikroszemcse-kibocsátás is jól kontrollálható modern szűrőberendezésekkel.

Az erdészeti biomassza energetikai célú hasznosításának elsődleges gazdasági előnye, hogy bizonyos körülmények között – pl. kis, 75 km-nél kisebb sugarú körben történő szállítás – kisebb költséggel jár, mint a fosszilis tüzelőanyagok használata. Sajnos azonban az erőművek kizárólagos fatüzelése sem technológiai, sem gazdasági hatékonyság szempontjából nem megfelelő jelenleg, annak ellenére, hogy a gazdaságosság némiképp javítható a megfelelő logisztika alkalmazásával. A fa energetikai célú átalakítására számos modern és régebbi technológia áll rendelkezésre – az égetés, a gázosítás, a kogeneráció és a vegyes tüzelés – az üzemanyag további alkalmazásától függően.

Az erdészeti biomassza energetikai célú átalakítására szolgáló technológiák

Jelenleg az alábbi négy, az erdészeti biomassza energetikai célú átalakítására szolgáló technológiai megoldást különböztetjük meg:

Égetés

A technológiák sorában ez az eljárás a legrégebbi. Előnye, hogy nem kell az erdészeti hulladék lerakását biztosítani, helyette a termelt energia fűtésre és áramtermelésre használható. Az erőmű közeli telepekre általában több fajtát, különösen zöld forgácsot (45-50% nedvességtartalom vizes alapon) szállítá-

nak. Az elégett forgácsból származó hőt gőz- vagy forró vizes kazánhoz szállítják, ahol a termelődő gőzt turbinák alakítják árammá. Ez az energiaforma megfelelő csőhálózat kialakításával fűtési célra is hasznosítható.

Gázosítás

A folyamat során oxigénszegény környezetben égetik el az erdészeti hulladékot, mialatt az az égési gázokat (CO és H) kibocsátja. Ez az általában alacsony kalóriaértékű (5,6 MJ/m³) fa alapú gáz a teljes égés elérése érdekében és a végső felhasználástól függően keverhető levegővel, vagy tiszta oxigénnel, majd az így keletkező hőt egy kazán teszi energia-elosztásra alkalmassá. A gázokból a folyamat melléktermékeként keletkezett kátrány (a gázosítási folyamat során keletkező legfőbb környezetkárosító anyag) és a mikroszemcsék hűtéssel, szűréssel és tisztítással távolíthatók el. A folyamat végterméke belsőégésű motorokban, mikro-turbinákban és gázturbinákban is hasznosítható üzemanyagként.

Kogeneráció

A folyamat során hő és áram egymással párhuzamosan termelődik egyazon üzemanyagból. Bár hagyományosan az áramot egy gőzturbina termeli, a fa gázosító- belső égésű egység szintén működhet kogenerációs megoldással. Ennek a technológiának a gazdaságosságát számos tényező – a fahulladék lerakása, magas áramköltségek és az egész éves gőzhassználat – befolyásolja. Mindazonáltal megállapítható, hogy kogeneráció alkalmazása esetén több áram és hő termelhető, mint külön áram- és hőtermelő egységek működtetésével.

Vegyes tüzelés

A maradványfa alacsony költségű felhasználásának egyik módszere, tulajdonképpen a biomassza, mint kiegészítő energiaforrás alkalmazását jelenti erőműi szénttüzelésű kazánokban.

A biomassza energetikai célú hasznosítása nagyipari körülmények között fűtőművekben és villamos erőművekben valósítható meg. Az utóbbi technológia a legelterjedtebb, így érdemes részletesebben tárgyalni. Mivel a biomassza közvetlen eltüzelése alacsony hatásfokú villa-

¹ okl. környezetkutató, MTA-ELTE Geofizikai és Környezettudományi Kutatócsoport, e-mail: Kgergely@office.mta.hu

² okl. erdőmérnök

mos energiatermelést eredményez (20-25%), célszerű azt az energiataralomra vonatkoztatott maximum 15%-os mennyiségig adagolva eltüzelní, amivel lényegesen kedvezőbb felhasználás nyerhető. A vegyes tüzelés előnye, hogy rövid átfutási idővel megvalósítható és technológiai szempontból lényeges kockázatra nem kell számítani. Jó hatásfokú erőműi berendezések esetében, 1% hatásfok növekedéshez mintegy 2,5% CO₂ kibocsátás csökkenés tartozik. Ez a csökkenés különösen fontos az EU CO₂ emisszióra vonatkozó előírásainak tekintetében: 15-30%-os csökkentés 2030-ig.

A biomassa égetése és szén együttes eltüzelésekor során jelentkező, a környezetkárosító anyagok kibocsátásában megnyilvánuló eltérések, a tüzelőanyagok jellemzőiben kimutatható különbségekre vezethetők vissza. Bár a biomassa elemi összetétele jelentősen változhat a felhasználás során, valamint hamujának szilíciumdioxid, kálium és egyéb alkálifém tartalma magas lehet, kéntartalma kisebb, csakúgy, mint a hamu, pernye, alumínium, vas és egyéb nehézfém összetevői. Fűtőértéke, a nedvesség tartalom és összetétel függvényében változó lehet.

A szennyező kibocsátás a biomassa hozzáadás mértékével csökkenhet a szénportüzelésre jellemző gázok NO_x, SO_x esetében. A legtöbb biomassa tüzelőanyag elhanyagolható mennyiségű ként tartalmaz, ehhez adódik az a többlethatás, amelynek eredményeként a kén a biomassa szervesen alkotóival szulfátokat képezve a hamuba rakódik le. A biomassa tüzelőanyagok jelentős részének a szénhez viszonyítva alacsony a nitrogéntartalma. Ezekkel jelentős (max. 30%) NO_x-csökkenés érhető el. Hazánkban jelenleg a Vértesi, a Pécsi és a Borsodi Erőmű kőszén-biomassa tüzelést.

Hazai trendek az uniós célkitűzések függvényében

2004-ben az EU elsődleges energiatermelése fa alapú energiából 2003-hoz képest 5,6%-kal nőtt (1. tábl.). Kevésbé köztudott, hogy Európában a bioenergia-források közül a fa energetikai célú felhasználása a legjelentősebb. Az éves szinten kitermelt fa mennyiségének 45%-át energia előállítására használják fel. Ebben egyaránt benne foglaltatik a hagyományos tűzifa és a fafeldolgozó iparágak hulladékfája. Sajnálatos módon a megújuló energiaforrások statisztikai nyilvántartása hiányos.

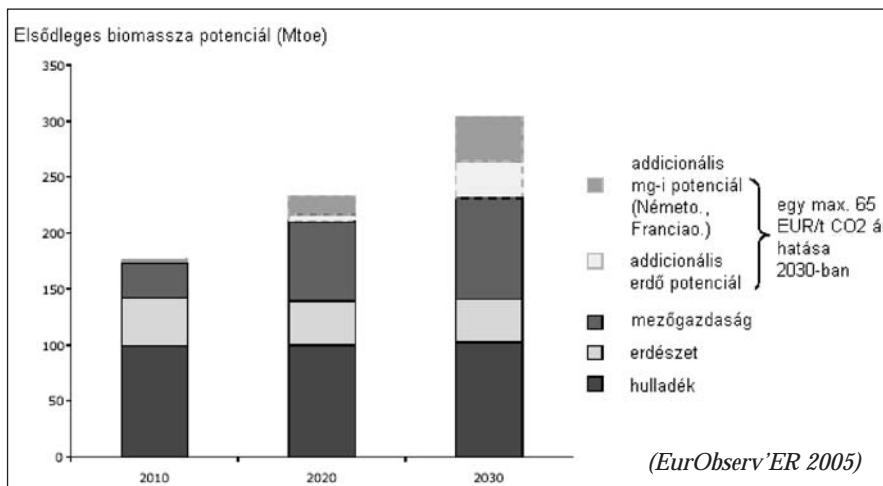
1. táblázat. Elsődleges energiatermelés fa alapú energiából az EU-ban (millió toe)

	2003	2004	Növekedés (%)
Franciaország	9,002	9,180	2,0
Svédország	7,927	8,260	4,2
Finnország	6,903	7,232	4,8
Németország	5,191	6,263	20,7
Spanyolország	4,062	4,107	1,1
Lengyelország	3,921	3,927	0,2
Ausztria	3,222	3,499	8,6
Portugália	2,652	2,666	0,5
Lettország	1,240	1,300	4,8
Egyesült Királyság	1,084	1,231	13,6
Dánia	1,071	1,113	3,9
Olaszország	1,015	1,083	6,7
Cseh Köztársaság	0,895	1,007	12,5
Görögország	0,909	0,927	1,9
Magyarország	0,777	0,805	3,6
Hollandia	0,561	0,720	28,2
Litvánia	0,672	0,697	3,7
Szlovénia	0,422	0,422	0,0
Belgium	0,346	0,382	10,4
Szlovákia	0,300	0,303	1,1
Észtország	0,150	0,150	0,0
Írország	0,145	0,144	-0,6
Luxemburg	0,015	0,015	0,0
Ciprus	0,006	0,006	0,0
Málta	0,00	0,00	-
Összes EU	52,488	55,439	5,6

(EurObserv'ER 2005)

Az Unió jövőbeni tervei közt szerepel a biomassa-szektor súlypontjainak átstrukturálása; konkrétan, a nagyobb mennyiségű hulladék és mezőgazdasági termény felhasználása a biomassa előállítás folyamatában (1. ábra). Jelenleg az EU energiájának 4%-át fedezi biomasszából. A Bizottság 2005. december 7-én elfogadott Biomassa Akció Terve (Biomass Action

Plan) az elképzelések szerint 2010-ig megduplázza a bioenergia- (fa, hulladék, mezőgazdasági növény) források felhasználását az energetikában. Ez a meglehetősen optimista célkitűzés éves szinten 8%-os olajimport, valamint jelentős (209 millió toe) CO₂ kibocsátás-csökkenést és 300 000 új munkahely megalakulását prognosztizálja. A Bizottság 2006-ban elfogadásra kerülő er-

(EurObserv'ER 2005)

1. ábra. Környezettel kompatibilis elsődleges bioenergia potenciál az EU-25-ben. Megjegyzés: a 2030-ra kalkulált CO₂ ár kizárólag a német és a francia mezőgazdaságra becsült érték.

dészeti cselekvési tervet készít elő; ez fogja tartalmazni a fa energiacélú felhasználására vonatkozó irányelveket.

Fontos azonban szem előtt tartani, hogy az energiapiac ilyen irányú átalakulásához számos, társadalmi-gazdasági és környezetvédelmi elvárásnak kell megfelelni. Ezek közül a leglényesebb, hogy a biomasszából származó energia, a jelenlegi technológiai háttérrel, a jelenlegi technológiát alkalmazva általánosságban még mindig drágább, mint a fosszilis üzemanyagokból származó. Kérdés ezenkívül, hogy milyen hatással lesz az ipari léptékű bioenergia-termelés a biodiverzitásra, a talaj- és vízhasználatra, valamint utánpótlásra?

Unió szinten, hasznosítás szempontjából a biomasszából nyert elsődleges energia legnagyobb része lakóházak, vagy a terciér szektor épületeink fűtésére szolgál. Abszolút termelés tekintetében Franciaország vezet 9,28 Mtoe-vel, amelyet Svédország és Finnország követ. Mindazonáltal, az egy főre jutó biomasszából előállított energia mennyiségét figyelembe véve, ebben a szektorban az utóbbi két ország vezet (a biomassza Finnország fűtésének 50%-át fedezi). Ezzel ellentétben, a hazai távhőszolgáltatás komoly alapanyagellátási gondokkal küzd. Ennek legfőbb oka, hogy az erdőgazdaságban évente jelentkező, megközelítőleg 1 millió tonna kitermelhető pluszkapacitást a három vegyes tüzelésű villamos erőmű teljes egészében leköti. Mindezek mellett: a távhőszolgáltatás logisztikai nehézségekkel is szembeesül: a tűzifa-felhasználás ezen a területen maximum 50 km-es szállítási távolságon belül térül meg.

lás ezen a területen maximum 50 km-es szállítási távolságon belül térül meg.

A 2. ábrát figyelembe véve jól látható, hogy 2001-2003-ig mind az EU tagállamok összességében, mind Magyarországon növekedett az energetikai célú tűzifatermelés. 2004-ben viszont a hazai termelés 5%-os visszaesése, míg az uniós termelés ugyanilyen arányú – tehát igencsak alacsony – növekedése figyelhető meg. Ennek a jelenségnek legfőbb oka az Unió megújulókkal kapcsolatos politikájának új irányvonala, amely az elsődleges biomassza energetikai célú felhasználásán kívül másod- és harmadlagos biomassza előállítását is támogatja. Ez hazánkban az energiaerdők telepítésének nagymértékű támogatásában nyilvánul meg. Ennek oka, a fa alapanyagú biomassza energetikai célú hasznosításának előrelátható növekedése során fellépő fakitermelési „kényszer” kiváltása.

Jövőkép

Az Európai Bizottság 2010-re a 100 millió toe biomassza termelés elérését célozza meg. Ugyanakkor, ahhoz, hogy a szektor növekedése elérje a kívánt mértéket, alapvető fontosságú, hogy Európa legnépesebb, jelentős erdővagyonnal rendelkező országai (Franciaország, Németország, Spanyolország és Olaszország) a jövőben tovább növeljék biomassza felhasználásukat elsődleges energiafogyasztásukban.

Hazai tekintetben a biomassza felhasználásának alapvetően két, jövő szempontjából perspektivikus módja

különböztethető meg. Ipari szinten a vegyes tüzelésű erőműi kazánok alkalmazása, míg lakossági szinten a kis háztartások önállósdásának megteremtése saját, biomassza alapanyagú áram- és hőtermelő egységek kialakításával. A fenti táblázatot figyelembe véve fontos megállapítani, hogy hazánk közepmezőnybeli pozíciója a fa alapú biomassza hagyományos felhasználásával, vagyis az elterjedt égetéssel magyarázható. Mindazonáltal ezen a téren is van mit javítani, különösen a környezetbarát, családi használatra kifejlesztett kazánok tekintetében.

Összegzésként elmondható, hogy az erdőgazdálkodás célorientált működtetése mindenekelőtt ágazati válasz a küszöbön álló klímaváltozás előszelei által megkongatott vészharangok szavára. A fenntartható erdőgazdálkodás növeli a természet puffercapacitását az egyéb, klímaváltozást kiváltó tényezőkkel – mint amilyen a CO₂ szintnövekedés – szemben. Az említett fenntartható gazdálkodás során az erdőből kitermelt faanyag mellett energiaültetvényeken megtermelt biomassza is hozzájárul a fosszilis energiahordozók felhasználásának csökkenéséhez, ezáltal csökken a bennük évezredekre lekötött CO_x, NO_x, SO_x vegyületek visszajuttatása a légtérbe ami a klímaváltozást kiváltó tényezők mérséklését jelenti. Ma, a magyar erdőkből kitermelt faanyag közel fele tűzifa. Az erdőkből kitermelt faanyag gazdaságosabb felhasználásának lehetősége az erdőgazdálkodókat is érdekeltté teheti gazdálkodásuk célorientált, a társadalom számára sokszorosán és áttetelezen is hasznos megtervezésére – az energiaültetvények a mezőgazdasági területek erdősítése mellett rövid távú alternatívát kínálnak a gazdaságtalanul hasznosítható mezőgazdasági területek kiaknázására.

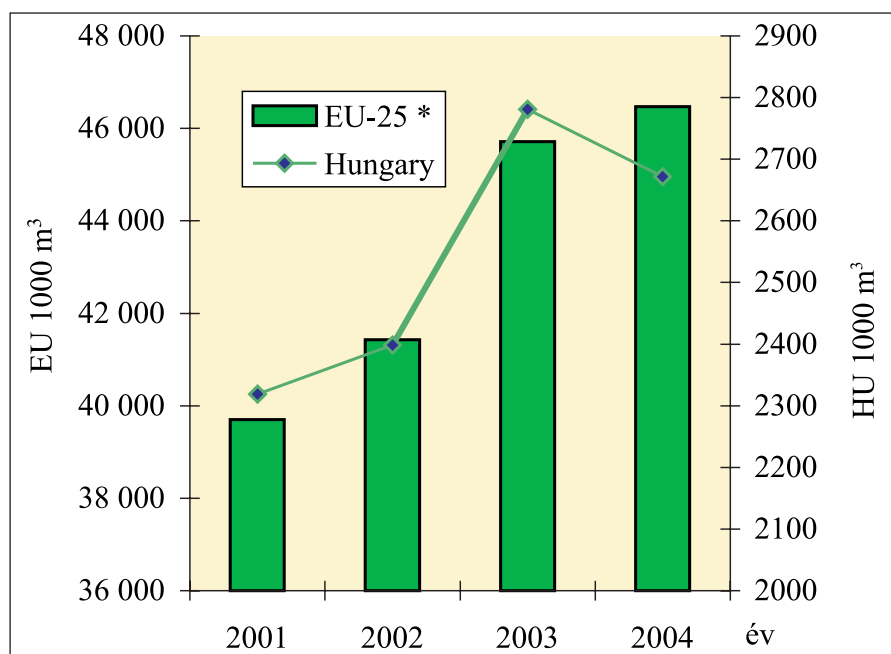
Az uniós és a hazai adatok forrásai:

Forestry Statistics 2001-2004, updated 12 January 2006, Eurostat, Unit E2, Agriculture Statistics – Production

EurObserv'ER 2005, European Commission

COM (2005) 628 végleges: A biomasszával kapcsolatos cselekvési terv. Az Európai Közösségek Bizottsága, Brüsszel, p. 47.

GKM: A megújuló energiaforrások szerepe az energiaellátásban.-In: Az új magyar energiapolitika tézisei a 2006-2030. évek közötti időszakra 12. fejezet., Budapest, 2005. szept. p. 60.

2. ábra. Tűzifatermelés mértékének változása 2001-2004-ig az EU 25-ben és Magyarországon. (Forestry Statistics, 2006)

A magyar kôris termôhelyigénye

A magyar kôris ökológiai igényének jellemzésére legjobban az elterjedési területe alkalmas. Magyar kôrissel elsôsorban a Balkán északi részén, a Pannon-medencében, Nyugat-Ukrajnában találkozhatunk. Magyarország sík vidéki területein – az erdôtervi adatok szerint – mindenütt megjelenik (BARTHA et al., 1995). Mivel az erdôtervi adatok, a magyar kôris esetén nem biztos, hogy megbízhatóak, elfordulását elsôsorban a Duna és a Tisza, valamint mellékfolyói, a Dráva-sík, valamint a Dél-Dunántúl dombvidékeihez és a Duna-Tisza köze vízes termôhelyeihez köthetjük. A Szigetközben a magas kôris helyettesíti.

Ökológiai igényének vizsgálatára érdemes azon erdôtársulások termôhelyét bemutatni, ahol leggyakrabban elfordul. Magyar kôrissel elsôsorban a tölgy-kôris-szil (keményfás) ligeterdőkben, a sík (és domb-) vidéki gyertyános-kocsányos tölgyesekben, az égerlápokban, valamint a sziki tölgyesekben találkozhatunk. A magyar kôris átmeneti fafaj a fûz-nyár (puhafás) ligeterdőkben a tölgy-kôris-szil (keményfás) ligeterdô állományai felé (MAJER, 1972). A fenti társulások termôhelyének jellemzését TÓTH (1958) és JÁRÓ (2000) munkája alapján tehetjük meg.

Az alföldi területeink mintegy kétharmadát valamikor azonális, a felszíni és a felszín alatti vizek által meghatározott növénytársulások borították. Ezek fennmaradását a folyók árhullámai, a felszínre, illetve a felszín közelébe emelkedô talajvíz, valamint a mélyedésekben tartósan megmaradó víz tette lehetővé. Egy-egy jelentôsebb árhullám után az egyes termôhelyek és így a rajtuk található növénytársulások is gyorsan megváltozhattak. A folyószabályozások, ill. az egyre ritkábbá váló tartós elöntések hatására a termôhelyekben gyors változások következnek be. Így folyó menti bokorfüzesek alakulhattak át pár évtized alatt fûz-nyár ligeterdôvé (JÁRÓ, 2000).

A tölgy-kôris-szil (keményfás) ligeterdők elsôsorban erdössztyepp klímában fordulnak elô, de megtalálhatóak a zárt tölgyes, illetve a gyertyános-tölgyes klímában is. A szélsôleges klimatikus adottságokat a kedvezô hidrológiai viszonyok mérséklék, amelyek meghatározóak a magyar kôrist is tartalmazó állományok életében. Ezen erdők az árte-

rek közép magas fekvésû területein alakulnak ki, amelyek a folyók átlagos középvízszintje felett 2-3 méterrel találhatók, és vegetációs idôszakban csak 1-4 hetes vízborítást kapnak (TÓTH, 1958). Ha a terület feltöltôdése, vagy mederváltozás miatt az elöntés megszûnik, akkor a tölgy-kôris-szil ligeterdô fokozatosan átalakul, és akár gyertyános-kocsányos tölgyes alakulhat ki, mint ahogy az Alsó-Duna mentén néhány termôhelyen már meg is történt. Mivel az alföldi folyóink folyamatosan változtatták medrüket és nagy mennyiségû hordalékot raktak le, a mellettük található ligeterdők elhelyezkedése és kiterjedése is mindig változott.

A fenti területek az erdészeti hidrológiai besorolás alapján idôszakos vagy változó vízellátásúak (JÁRÓ, 2000), de lehetnek állandó vízhatásúak is. Ilyen körülmények között elsôsorban humuszos öntéstalajok, öntés-erdôtalajok, illetve a nyers öntéstalajok kombinációi találhatóak meg, ezeken a talajokon kell keresnünk a magyar kôris optimális termôhelyi körülményeit is. Ezen talajok kialakulásában a rendszeres elöntés játszik döntô szerepet. Az egyes elöntések során, a terület folyótól való távolsága, a víz sebessége és az elöntés idejének hossza függvényében különbözô szemcsenagyságú üledékek rakódnak le. Mivel ilyen helyzetben az elöntések nem tartanak hosszú ideig, lehetőség van szerves anyag felhalmozódására, így

humuszos réteg, illetve humuszos öntéstalaj létrejöttére. Hasonló módon alakulnak ki az öntés erdôtalajok is, ezekenél azonban az erdôállomány hatására erôtlenebb savanyodás lép fel, és gyakran megjelennek a diós szerkezeti formák (SZODFRIDT, 1993). [Megjegyezzük, hogy az utóbbi talajtípust a mezôgazdasági talajosztályozás nem különíti el (STEFANOVITS et al., 1999)]. Az elöntések változásával gyakran elfordul, hogy a humuszos szintre újra szervesanyag-mentes üledék rakódik le, így a humuszos szint eltemetôdik, és a talaj legfelsô rétege humusmentes lesz, ebben az esetben beszélhetünk nyers öntéstalaj kombinációról. Termôképességében ez nagyban hasonlít az elôzô két típushoz. A fenti talajok általában mély vagy közép mély termôréteggel, és az öntésanyagtól függôen különféle fizikai féleséggel rendelkeznek. Míg a Tisza és mellékfolyói mentén elsôsorban agyag, agyagos vályog és vályog fizikai féleségû, túlnyomórészt savanyú öntésanyaggal találkozhatunk, addig a Duna mentén az öntésanyag nagy része meszes kémhatású finom és durva homok.

Lényegesen kisebb kiterjedésûek azok az állományok, amelyek átmenetet képeznek a keményfás ligeterdők és a gyertyános-tölgyesek között, és elsôsorban a gyertyános-tölgyes klímájú Szatmár-Beregi-síkon fordulnak elô, kis kiterjedésben (JÁRÓ, 2000). Termôhelyeik sok tekintet-

erdogazdalkodas.hu

Készíttesse el honlapját, és használja az erdogazdalkodas.hu webcímet!

7500Ft+ÁFA/év

A részletekről tájékozódjon a fenti webcímen, vagy telefonon: Schiberna Endre 20/521 4000

VT-knek és mezôgazdasági vállalkozásoknak: hatarjaro.hu

ben hasonlóak a keményfás ligeterdőkhez. Hidrológiájukban időszakos vagy változó vízellátottságúak, a többletvíz a vegetációs időszakban egyszer-kétszer feltölti a talaj természetes vízkapacitását (JÁRÓ, 2000). Talajuk leggyakrabban öntés-erdőtalaj, illetve réti erdőtalaj. Mindkét talaj kialakulásában az öntéshatás mellett igen jelentős az erdő savanyító hatása is. A réti erdőtalajon, a többletvízre utalóan, rozsdabarna elszíneződés is megfigyelhető a szelvényben (SZODFRIDT, 1999). A talajok fizikai félesége leggyakrabban vályog vagy agyagos-vályog, középmedély vagy mély termőréteggel. Általában savanyú vagy gyengén savanyú kémhatásúak (JÁRÓ, 2000).

A magyar kőrissel találkozhatunk még a sík (és domb-) vidéki gyertyános-kocsányos tölgyesekben is. Ilyen állományok szórvaányosan az alföldek peremi területein fordulnak elő. A magyar kőrís elsősorban a Dél-Dunántúlon (Belső-Somogy, Dráva-sík) jelenik meg a fenti társulás elegyfajaként (BARTHA, 2004), ahol még nagyobb kiterjedésben megtalálhatóak a gyertyános-kocsányos tölgyes állományok. A fenti állományok megjelenését elsősorban a kedvezőbb, nedvesebb mikroklíma teszi lehetővé, így elsősorban a mélyebb fekvésű lapályokban, a hegy- és domblábak széles talpú völgyeiben találkozhatunk velük.

Ezek a gyertyános-kocsányos tölgyes állományok túlnyomórészt valamikori öntéstalajokon, lejtőhordalék talajokon és kisebb kiterjedésben barna erdőtalajok egyes típusain állnak. Hidrológiájukat tekintve többletvízhatástól független,

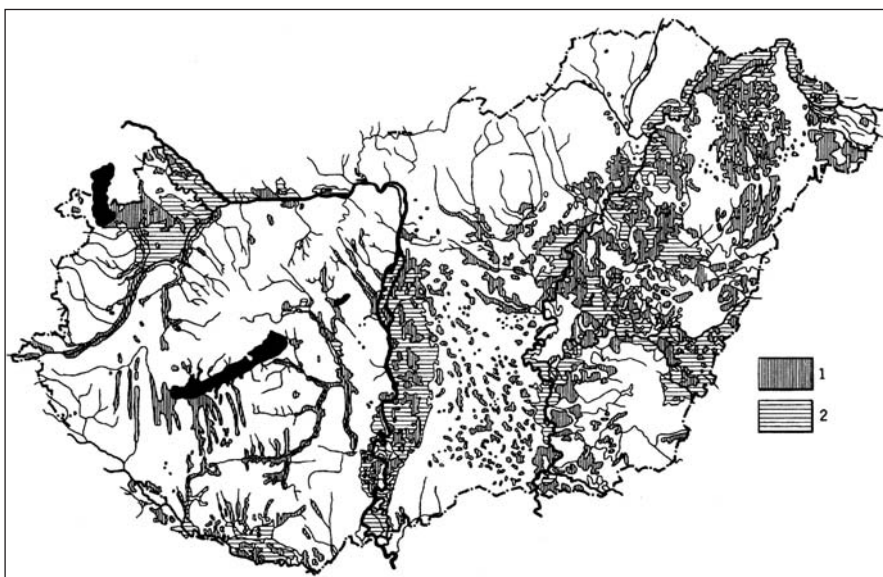
időszakos vagy szivárgó vizes termőhelyeken találkozhatunk a magyar kőrissel. Az öntés, illetve a hordalék jellegnek megfelelően különféle fizikai féleségű rétegek rakódhatnak egymásra. Ezen rétegek víztartó képessége és a talajvízszint mélysége nagyban meghatározza az állományok növekedését. Tápanyag-ellátottságuk rendszerint jó, sőt kiváló, hiszen a folyamatos hordalék-lerakódás mindig szervesanyag-lerakással is járt, így gyakorlatilag a teljes talajszelvényben van felvehető, mineralizált tápanyag. Ezek az öntés- és hordaléktalajok gyakran az állományok hatása alatt, évszázadokon keresztül, öntés-erdőtalajjává, ill. lejtőhordalék erdőtalajjává fejlődtek, jelezvén, hogy az erdőnek is jelentős szerep jutott a talajképződésben. Ennek nyomai a szintek differenciálódásában, mérsékelt kilúgozásban és szintdifferenciálódásban, a hasábos szerkezet B-szintben történő megjelenésében vannak.

A magyar kőrís kis elterjedésű növénytársulása a magyar kőrises égeres láperdő. Ez a társulás főleg a Duna–Tisza köze, a Szatmár–Bereg-sík, a Nyírség és a Belső-Somogy magas talajvízű medencéi, egykori morotvái tőzegen alakul ki. A tőzégképződés feltétele, hogy a tenyészidőszak egy részében a talajvíz a felszínig felemelkedjen. Magyar kőrís előfordulása esetén a magas talajvíz mindig mozog, így nincs vízpangás, a víz általában oxigénben gazdag. A fentieknek megfelelően a magyar kőrises égeres láperdő felszínig nedves, illetve vízzel borított hidrológiájú területeken található meg. Mivel kialakulásában a talajvíz játssza a leg-

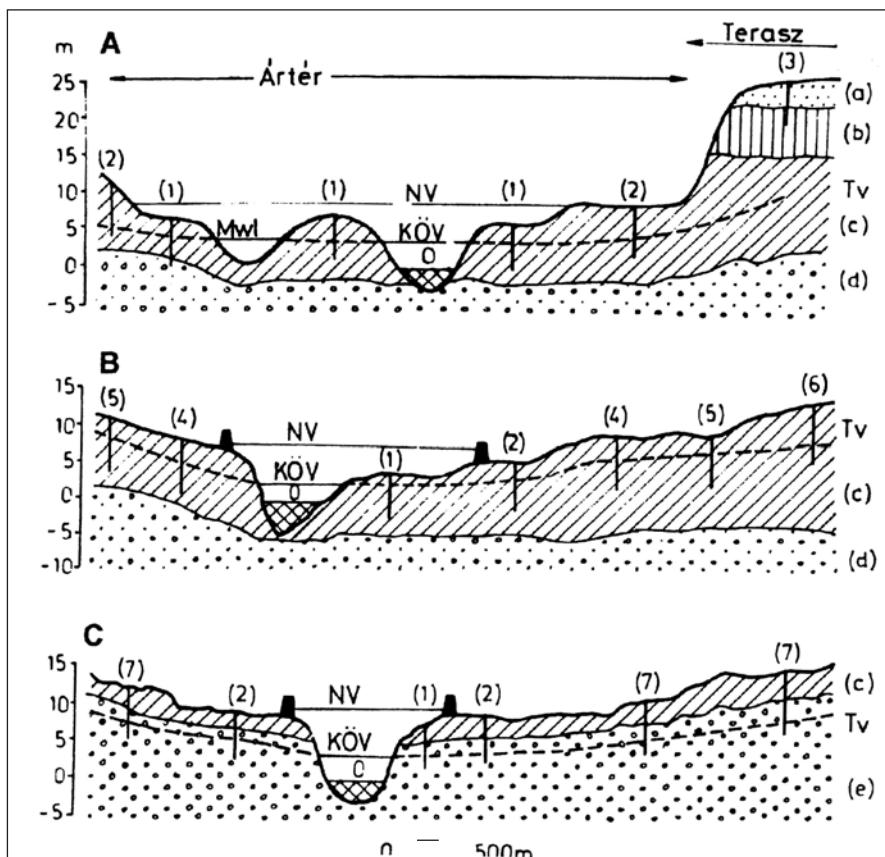
fontosabb szerepet, a száraz erdősztyepp klímájú területektől kezdve a gyertyános-tölgyes klímájú területekig előfordul (JÁRÓ 2000).

A vízhatásnak megfelelően a magyar kőrises égeres láperdők talajának kialakulásában a tőzégképződés (szerves anyag víz alatt történő felhalmozódása) és a kotusodás (szerves anyag ásványosodása) játszik igen nagy szerepet. Általában lápos réti talajon és síkláp talajon találkozhatunk magyar kőrissel a fenti körülmények mellett. A lápos réti talajokban tipikus tőzeg nem található, mivel feltalajának szerves anyaga, az időszakosan fellépő száradás miatt, humuszosodik. A kotus síkláp talajok, amelyek általában vízzel borított, vagy felszínig nedves hidrológiájúak, ritkán száradnak ki, így itt esetleg tőzegréteggel és kotus réteggel is találkozhatunk. Mivel ezek a termőhelyek már vizesebbek, itt a mézgás éger az uralkodó faj, a magyar kőrís alárendeltebb szerepet játszik. A fenti talajok általában sekély vagy középmedély termőréteggel. A vízzel borított tőzeges síkláp talajon a magyar kőrís már hiányzik (JÁRÓ, 2000). Amennyiben az égerlápok a talajvízszint csökkenése miatt száradni kezdenek, az éger fokozatosan kiszorul belőle, így a magyar kőrís alkot konzociációt („kőrísláp”) (BARTHA, 2004).

A lecsapolások, árvízmentesítések eredményeképpen a korábbi tölgykőrís-szil ligeterdők termőhelyeinek egy része a felszínhez közeli, a sófelhalmozódás szempontjából a kritikusnál magasabb talajvíz eredményeképpen elszikesedett. Ilyen termőhelyi körülmények között jöttek létre a sziki tölgyesek, amelyekben megtalálhatóak a magyar kőrís gyenge növekedésű példányai is. Ezen erdősztyepp klímában található termőhelyekre a változó, illetve az időszakos vízellátottság jellemző. A vegetációs időszak kezdetére a talajvízszint megemelkedik, aminek köszönhetően a talaj vízzel telítődik. Ugyanakkor a megemelkedő talajvízszint nagy mennyiségű sót hoz magával a mélyebb rétegekből, amely sók a szárazabb időszakokban a felsőbb talajszintekben kicsapódnak, és azok elszikesedését okozzák. A korábbi öntéstalajok, réti talajok esetleg hordaléktalajok egy része kezdetben mélyben sós altípussá, azt követően pedig szolonyeces szikessé alakult. Ennek látható morfológiai jele a B-szint oszlopos szerkezete, valamint a kimutatható magas kicserélhető nátriumtartalom az adszorp-

1. ábra – Magyarország vízborította és árvízjárta területei az ármentesítő és lecsapolási munkálatok megkezdése előtt (LÁSZLÓFFY W. nyomán). (Jelmagyarázat: 1= időszakosan vízzel borított területek, 2 = állandóan vízzel borított területek.)

2. ábra - A talajképződés „idősora” a folyóvölgyekben, különböző talajvízhatás alatt (VÁRALLYAY, 2000 nyomán). (Jelmagyarázat: A = ármentesítés előtt, B-C = ármentesítés után, Tv = talajvízszint, 1 = nyers öntéstalaj, 2 = humuszos öntéstalaj, 3 = mészlepedékes csernozjom, 4 = öntés réti talaj, 5 = réti talaj, 6 = réti csernozjom, 7 = terasz csernozjom, a = eolikus homok, b = lösz, c = öntésagyag, iszap, finom homok, d = durva homok, kavics, e = kavics.)

ciós komplexekben. Ezen termőhelyi körülmények között a magyar kőris megmaradt, azonban jól nem fejlődik.

A fentiek alapján elmondhatjuk, hogy a magyar kőris ökológiai igényét elsősorban a folyó menti, talajból származó többletvízzel rendelkező termőhelyek elégítik ki. Ezen termőhelyek valamikor a mainál sokkal nagyobb kiterjedésűek voltak Magyarországon, amit jól mutat az 1. ábra. A tájon megjelenő ember igen jól alkalmazkodott a helyi sajátosságokhoz, és mivel elsősorban halászatból, legeltetésből és fakitermelésből, valamint vadászatból élt, az ökológiai tényezőkhöz igazított foggazdálkodással igyekezett számára kedvező irányba befolyásolni a vízviszonyokat (KAÁN, 1939, MOLNÁR, 1996). Ez a gazdálkodási mód elsősorban a mozgó vizek megjelenésének kedvezett, és az év nagy részében megfelelő vízellátottságot jelentett a legelők és az erdők számára. A XIX. századi nagy vízrendezési munkák a folyó menti keményfaliget erdők, így a magyar kőris visszaszorulását eredményezték. A nagy kiterjedésű időszakosan, illetve

állandóan vízzel borított területek kiterjedése erősen csökkent.

Az ármentesített területeken a szárazabbá válással a talajfejlődés más irányban indult meg. Réti talajok és csernozjom talajok jelentek meg, amelyeken a magyar kőris már nem találja meg élőhelyét (2. ábra). Ezen talajoknál a talajvíz hatása gyakran gyenge, illetve teljesen megszűnik. Az Alföld kedvezőtlen klimatikus viszonyai között, ilyen többletvízhatástól független termőhelyeken a magyar kőris már nem tud megfelelően fejlődni. Néhány állománya a sziki tölgyesekben fennmaradt, ezek azonban a kedvezőtlen termőhelyi tényezők hatására csak sínylődnak.

Összefoglalva elmondhatjuk, hogy a magyar kőris azokon a termőhelyeken fordul elő hazánkban, ahol többletvízigényét ki tudja elégíteni. Ehhez a szárazabb klimatikus körülmények (erdőssztyepp klímaöv) között a talajvízből, vagy elöntésből származó többletvíz szükséges, míg a kedvezőbb párársabb körülmények között (gyertyános-kocsányos tölgyes állományok) e nélkül is jó növekedést mutathat, azonban ezeken a termőhelyeken is a

szivárgó vizes termőhelyek jelenthetnek igazán kedvező vízellátottságot. Mivel melegigényes faj (HARACSI, 1975), a fagytól különösen fiatal korban szenved (MAJER, 1972). Előfordulása elsősorban síkságokhoz és a domblábakhoz köthető, a hegyvidékeket elkerüli. Fényigényes faj, csemetekorban árnyttűrő, de az árnyalásnak 10-15 éves koráig meg kell szűnnie. Idős korában igényli, hogy a koronája fényben úszson (MAYER, 1977).

A talajjal szemben különösen igényes, kedveli a tápanyagban és bázisokban gazdag, nedves talajokat, eltűri az oxigénben szegény, glejes rétegeket is (MAYER, 1977). Savanyú (4,5 pH-nál kisebb), tápanyagban szegény, homoktalajok nem alkalmasak a magyar kőrisnek. Pszeudoglejes és extrém nedves termőhelyeken igen sekély gyökérzetet fejleszt. Leginkább a nyers és humuszos öntéstalajokon, azok kombinációin, öntés erdőtalajokon, réti talajokon, réti erdőtalajokon, lejtőhordalék talajokon valamint lejtőhordalék erdőtalajokon, valamennyi talajtípus esetében kedvező vízellátottság mellett, azaz viszonylag magas talajvízállás mellett vagy rendszeres elöntéssel bíró termőhelyeken találjuk. Dombvidékeken elsősorban szivárgó vizes barnaföldön, vagy lejtőhordalék talajon tenyészik.

A magyar kőrisnek alkalmas termőhelyek kiterjedése az utóbbi évszázadokban erősen leszűkült. Hazánkban mintegy 22 ezer km²-nyi árterület volt az ármentesítések előtt, ebből 20,5 ezer km² került mentesítésre (SOMOGYI, 2000) és mezőgazdasági művelésbe való bevonásra. Az ilyen beavatkozások ezeken a területeken a magyar kőris végét jelentették. Ennek megfelelően meglévő állományait – lehetőség szerint – védeni kell, amelynek alapvető feltétele a termőhely védelme, ill. a számára kedvező termőhelyi feltételek visszaállítása.

A felhasznált irodalmat a szerzők szívesen bocsátják az érdeklődők rendelkezésére.

Vendégfogadó a Keleti-Kárpátokban

Az Ojtozi-szoros vadregényes vidékén várja vendégeit az Anselmo fogadó. 15 fős szálláslehetőséggel, teljes ellátással, napi 5500 forintért. Telefon:0040 267 368 365 500.

Településrendezés – birtokrendezés

A településrendezés, birtokrendezés kapcsolattrendszere – a külterületek, ill. mező- és erdőgazdasági területek vonatkozásában – újszerű követelményeket, bizonyos *reformfeladatokat* jelent az érdekeltek (a gazdálkodók, erdészeti üzemek, a földhasználók, az önkormányzatok, településrendezők, birtokrendezők és a különböző hivatalok, szolgálatok) körében.

A települések *külterülete* termőterület, a mezőgazdaság és erdőgazdálkodás legfőbb termelőeszköze, ezért e területeknek sok tekintetben prioritása van a mezőgazdasági, erdészeti és természetvédelmi földhasználat tervezésében, fejlesztésében, így a *birtokrendezési stratégiák kialakításában is*.

A településrendezési tervek tartalmi és eljárási követelményrendszere a birtokrendezéssel való kapcsolatokat nem részletezi. Ezért időszzerű, szükségszerű olyan szakmai *továbbképző fórum* megrendezése, amelynek keretében a településrendezés, birtokrendezés kapcsolatában felmerülő témakörök kerülnek feltárára és megvitatásra.

A *konferencia védnökei*: Nyugat-Magyarországi Egyetem; Szent István Egyetem Környezetgazdálkodási Intézet; Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Általános és Felsőgeodézia Tanszék, Urbanisztikai Tanszék; FVM Földügyi és Térinformatikai Főosztály.

A *konferencia várt és javasolt résztvevői*: Mezőgazdasági, erdőgazdálkodási, vízgazdálkodási üzemek, *gazdálkodók*, települések önkormányzatai, a külterületi ipari, bányászati, közlekedési, kommunális üzemek munkatársai. Hivatalok, szolgálatok, igazgatóságok, felügyelőségek (földhivatalok, FM hivatalok, erdészeti szolgálatok, növény- és talajvédelmi szolgálatok, geológiai szolgálatok, természetvédelmi igazgatóságok, környezetvédelmi felügyelőségek) munkatársai. Egyetemek, főiskolák tanszékei, kutató- és tervező intézetek, ahol az oktatási, kutatási, tervezési, fejlesztési munkának része a földhasználat, a településrendezés, birtokrendezés.

A birtokrendezéssel kapcsolatos szekció témaköréi:

– A települések külterületi rendezése, a birtokstruktúra vizsgálata, a birtokrendezési stratégia megalapozása.

– A jövő birtokstruktúrája, birtokrendezés.

– Birtokkoncentráció (a földtulajdon

és a földhasználat elkülönülésének és elaprózódásának mérséklése).

– Kölcsönös (tulajdonos, földhasználó és nemzeti) érdekeken nyugvó földbérleti rendszer.

– Üzemközpontok (telepek) területi elhelyezése, termelési infrastruktúra-fejlesztések.

– Az erdőgazdálkodás sajátosságai, ökológiai és környezeti követelmények kezelése.

– Ár- és belvív-veszélyeztetettség, talajpusztulás.

– A területfejlesztés, vidékfejlesztés kapcsolata a birtokrendezéssel.

– A területfejlesztési koncepciók (OTK), területrendezési tervek (OTT), agrárpolitikai, vidékpolitikai tanulmányok ajánlásai, követelményei.

– A lehetséges birtokrendezési megoldások vizsgálata (spontán birtokrendezés, intézményesített, mérsékelt ütemű birtokrendezés).

– A birtokrendezés gyakorlati megvalósítási lehetőségei (előkészítő, szervező munkák, a település lakosságának bevonása, tájékoztatása).

Valamennyi földhasználónak, gazdálkodónak (mezőgazdasági, erdőgazdasági, vízgazdálkodási üzemnek, egységnek) érdeke a vázolt témakörben való tájékozódás, a birtokrendezés várható irányzataiban, operatív feladataiban való eligazodás!

A továbbképző konferencia 2006. november 9-10-én (csütörtök, péntek), Agárdon a Viking Hotelben kerül megrendezésre. Részvételi díj 16 800 Ft (14 000 + 20% ÁFA), amely tartalmazza a rendezvényterem és technika bérleti díját, a konferencia kiadványkötetét, és a kétnapi kávé, üdítő költségeket.

Jelentkezés: NYME Geoinformatikai Főiskolai Kar, Kovács Miklós, 8000 Pirosalma u. 1-3., Telefon: 06-22-516-575, fax.: 06-22-516-568, e-mail: km@geo.info.hu .

A szállás [3500-5500 Ft/fő/éj], az ebéd [bővített menü: 1000 Ft/fő/nap] és november 9-én este tartandó baráti vacsora, ital [3000 Ft/fő] költsége közvetlenül a Hotel címén, számlaszámán rendelkezhető, ill. rendezhető. Hotel Viking 2488 Agárd, Gallér u. 2., Tel.: 06-22-370-287, fax.: 06-22-370-550, e-mail: vikinghotelagard@axelero.hu, web: www.hotels.hu/viking. Számlaszám: 11736082-20051723

(A konferenciát követő hét végén célszerű lehetőségként javasoljuk a közelmúltban újjáépült Agárdi Thermál- és Gyógyfürdő igénybevételét. A Gyógyfürdő a Viking Hoteltől kb. 1500-2000 m távolságra van, autóval 2-3 perc. Web: www.gardony.hu/agardfurdo.htm

Dr. Dömsödi János
egyetemi docens

NYME GEO, Földrendezői Tanszék

Adalék egy kiváló erdészprofesszor életútjához

Vági Istvánt, az erdészeti talajtan kiváló tanárát ma már csak a legidősebb erdőmérnök-generációk tagjai ismerték személyesen. Az őket követők jobbára mulatságos történeteket hallottak csak róla. Ezek részben német-barátsága, részben szórakozottsága köré csoportosíthatók.

Szórakozottsága közmondásos volt. Ha az utcán járt, képzeletben laborjában kísérleteket végzett. Ehhez élénk gesztikulálás tartozott, és a kísérleteket hangos szóval értékelte. Nem csoda, ha feltűnő jelenség volt a városban.

A közelmúltban egyik idősebb pályatárstól, Halász Aladártól megkaptam Vági személyi lapjának másolatát, ebből a következőket tudhatjuk meg. Vági a hercegovinai Mostarban született 1888-ban. Anyanyelve magyar, bosnyák és német volt, román. kath. vallású volt. Banja

Lukán járt gimnáziumba, itt érettségizett. 1907-ben kezdte főiskolai tanulmányait Selmecen. Tanulmányait megszakítva önkéntesként egy évig katona volt, katonai érdemkeresztet, Signum laudis-t és bronz vitézségi érmet kapott.

Diplomája megszerzése után a kolozsvári erdőgondnokságon vállalt munkát, innen került vissza Selmecre tanársegédnek. A Trianon utáni átköltözés után Sopronban Bencze Gergely professzor mellett végzett oktatói munkát, az ő utóda lett a tanszékvezetői székben. 1945-ben Dél-Amerikába emigrált. Kinti munkásságáról keveset tudunk. 1960-ban hunyt el, örökét Botvay Károly vette át.

Vági István neve fénylőn sorakozik a kiváló selmeci, majd soproni tanári kar csillagai közé.

Dr. Szodfridt István

Bükk álgeszt vizsgálatok összefoglaló értékelése a ZALAERDŐ Rt. Bánokszentgyörgyi Erdészeténél

Napjaink bútortiparának egyik legkeresettebb terméke a bükk alapanyagból előállított bútort. Komoly gond, hogy a kívülről ragyogó, kifogástalan, export furnéripari rönk álgesztes, melynek mértéke az elmúlt évtizedekben radikálisan fokozódott.

A rönk keresztmetszetének gyakran 80-90%-a álgesztes, főként a vágásérett, méretes, legértékesebb kategóriában.

E kutatási munka célja az volt, hogy az álgesztesedés kialakulásának okait, befolyásoló körülményeit, az álgesztes és fehér bükk faanyag tulajdonságainak eltéréseit vizsgálja.

A bükk álgesztjének tulajdonságai elsősorban annak megmunkálásánál, szárítási lehetőségénél, zsugorodási-dagadási hajlamának megítélésénél lehet döntő jelentőségű. Főként érdekes ez olyan szelvényárúnál, ahol a keresztmetszeten belül fehér és álgesztes anyag egyaránt előfordul.

Nem elhanyagolható kérdés a felületkezelő anyagok felhordásának, egyenletes eloszlásának, beszívargásának témaköre, amely elsődlegesen kiható a minőségre.

A vizsgálati módszer kialakításánál követett szempontok:

– Egy rönkön belül jelenlévő álgesztes, érett de nem álgesztes farész, illetve az álgeszt anyagvizsgálata.

– Szárítási kísérletek folytatása.

Az álgesztes bükk anyagminőségi vizsgálatánál célunk annak a meggyőző – kísérleti eredményekkel is alátámasztott – vágásérettségi kornak a megállapítása volt, amikor az álgesztesedés mértéke még csekély, s mely időponttól kezdve várható annak rohamos felgyorsulása.

A megfogalmazott célok teljesítéséhez különböző korú bükk állományait jelöltük ki:

Oltárc 32B – 70 éves állomány (növedékfokozó gyérités)

Bucsuta 30B – 90 éves állomány (utolsó növedékfokozó gyérités)

Bucsuta 12 – 110 éves állomány (véghasználat).

A mintatörzsekről a helyszínen részletes morfológiai felmérés készült. A

törzsek különböző magasságaiban évvagyűrű-elemzésekhez mintakorongokat vettünk ki (alsó vágáslap, mellmagassági átmérő, ipari hossz fele, koronaelágazás alatt egy méter).

Ezeken a korongokon helyszíni nedvességméréseket végeztünk annak eldöntésére, vajon a fehér, illetve álgesztes törzsrészekben a nedvességtartalom eloszlása megegyező-e.

Ezt követően elvégeztük a részletes talajfeltárást.

A Zürichi Műszaki Főiskola Fabiológiai Intézetének tulajdonában olyan korszerű elemző mikroszkóp van, amely az anatómiai vizsgálatokon túlmenően a szövetrész elemi összetételét is képes kimutatni. Az elektronmikroszkópos felvételek elkészítésében, Zürichben dr. Bariska Mibály egyetemi tanár volt segítségünkre.

A fizikai és mechanikai vizsgálatokat, az eredmények értékelését a Nyugat-Magyarországi Egyetem Fa-anyagtudományi Intézetében végeztük el.

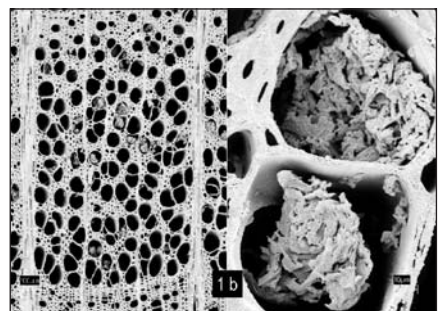
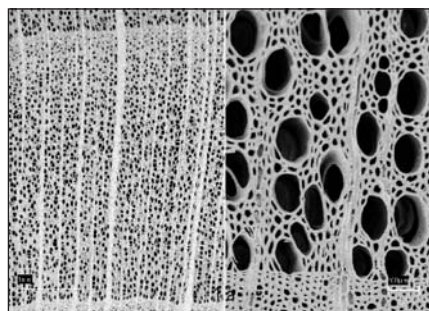
A szárítási kísérleteket a Lignovar Bt. Nagylózi Fűrészüzemében Vanicek-típusú szárítóban folytattuk le.

A talajfeltárási eredményeinek értékelése

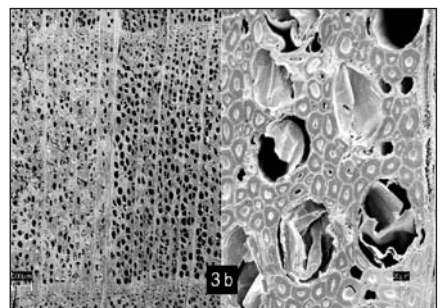
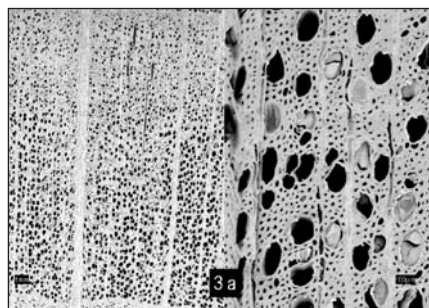
A talajösszetétel rétegenkénti vizsgálatai összességükben kiugróan nagy különbségeket nem mutattak az egyes korosztályok közötti összehasonlításban. A 70 éves állományban a talaj vízháztartása mintegy 10%-kal jobb, ez a különbség csapadék illetve szivárgó víz formájában jelentkező többletvíz hatására könnyen eltűnhet, esetleg a törzsek növekedési intenzitásában nyilvánul meg. A 110 éves állomány alatti talaj magas vastartalmat mutat, kimagasló a foszfortartalom, ez 1,5 m mélységben is fennáll. Ez tehát humuszos, kövér talajnak tűnik, ami az álgeszt magas arányában is megmutatkozik. Mindhárom területen a felső talajréteg enyhén kilúgozott, más érdemi különbség nem tapasztalható.

Az elemtartalmat is regisztráló elektronmikroszkópos vizsgálati eredményei

1. jelű minta a 70 éves mintaanyag. Az 1a. mintán (keresztmetszet) – a bélhez közel eső geszt-farész az edényekben sem tillisz, sem berakódás nem látható. Az 1b. mintán – geszt és szijács határá-

1a. minta a bélhez közel eső, az 1b. minta a geszt és szijács határához közeli gesztrész (Bariska M. felvétele)

3a. minta a szijácsos farész, a 3b. minta az álgeszt határához közeli rész (Bariska M. felvétele)

hoz közeli gesztrész – az edényekben szignifikánsan Si berakódás látható.

A 3. jelű minta a 110 éves mintaanyag. A szijácsban sok tillisz látható, jelenléte a szijácsban minden bizonytalannal a 100 év feletti felgyorsuló álgeszt- képződés előjele. Feltűnően nagy a foszfortartalom (Ph). A 3b. jelű mintán – az álgeszt határához közeli rész – sok tillisz látható, nagy mennyiségben a foszfor is jelen van.

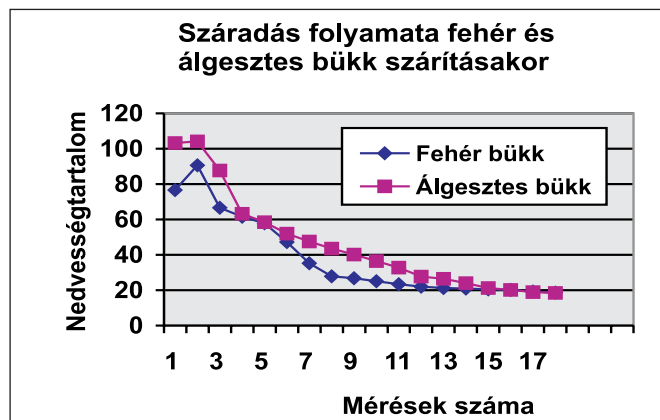
A termőhelyfeltárás és az elektromikroszkópos elemzés együttesen megerősítik, hogy a korai gesztesedést a kövérebb, humuszban gazdag talaj elősegíti. Hangsúlyozottan bizonyítottak látszik, hogy a 90 éves kor felett a tillisz és anyagberakódás erősen megindul, a 110 éves kor felett jellemzővé válik. Tehát a vágásérettségi kor felülbírlata – a termőhely, a talaj minőségének szem előtt tartásával – fenti vizsgálatok alapján is indokoltnak látszik.

A lejtés batását is vizsgálva a felső, már kilúgozott, illetve a lejtő alján humuszban feldúsult szelvényeknél jóval erőteljesebb az álgesztképződés, mint a lejtő középső harmadában.

Az elmúlt 100 év meteorológiai adatait elemezve a 30-as években néhány hideg tél szélsőségesen alacsony hőmérsékleti értéke okozhatott stresszhatást, ami hozzájárulhatott az álgesztesedés idő előtti megindulásához, de önmagában szignifikáns meteorológiai kiváltó ok nem mutatható ki.

A szárítási kísérletek értékelése

A szárítási kísérletek során sikerült egy olyan kéméletes szárítási menetrendet kialakítani, melynek alapján a 20%-os nedvességtartalmi értéket mind a fehér, mind az álgesztes bükkpallók a ciklus utolsó szakaszában károsodás nélkül elérik. **A kéméletes paraméterekkel megtervezett szárítási menetrend alkalmazása álgesztes faanyagnál sem minőségi károsodáshoz, sem a faanyagszárítás meghosszabbodásához nem vezet.**

Gombaállósági vizsgálat értékelése

A bükk nagyon érzékeny a nekrofiton taplókkal szemben, a választott gombafajták tehát elsősorban az élő fán támadó leggyakoribb sebz paraziták:

Polyporus squamosus – bagolygomba
Pleurotus ostreatus – késői laskagomba
Inonotus obliquus – elterülő rozsdagomba

A gombabontás következtében a

mintákon jelentkező tömegcsökkenés értékelése szignifikancia-vizsgálat segítségével történt oly módon, hogy a bontásnak ki nem tett bázismintákhoz viszonyítva százalékosan adtuk meg a mintaátlagok szignifikáns változásait. Megállapítható, hogy az egészséges álgeszt esztétikai hiba, ugyanakkor lényegesen tartósabb, ami a preventív védekezésként lejátszódó gesztesedéssel jól magyarázható.

A mechanikai vizsgálatok eredményeinek rövid értékelése

1. táblázat. A fizikai és mechanikai jellemzők.

Állomány	HB _{b12} N/mm ²	ρ ₁₂ N/mm ²	Z húr N/mm ²	Z sugár %	Z térf. %	σ nyomó N/mm ²	σ hajlító N/mm ²	E rug.m. N/mm ²
70 éves	56,92	0,745	13,20	6,84	19,68	65,99	128	14 946
90 éves	55,51	0,767	13,17	7,19	20,14	61,39	127	14 394
110 éves	57,61	0,689	12,35	6,58	18,68	65,02	130	14 359

Mint a 1. táblázatból kiderül, a kor függvényében fokozódó álgesztesedéssel nem jár együtt a vizsgált fizikai és mechanikai jellemzők, valamint a zsugorodási hajlam emelkedése. Ez a szokatlan tendencia igazolja azt a feltevést, hogy a jellemzően vörös, egészséges álgesztképződés során a sejtfalba rakódó *faumi oxidációs folyamatok és tilliszképződés játszódik le*. Ennek feltétele az átlagos nedvességtartalom jelentős csökkenése, valamint levegő beáramlása, ami a már nagyobb ágcsomkokon, vagy sebzés helyén történik meg. A víztartalom-csökkenés mértéke a kor függvényében erősödik, mind keskenyebb a szijács, mind nagyobb területarányt foglal el a vízszállítás folyamatából kikapcsolt „érett fa”, a geszt. Tehát a 110 éves korban kiugróan magas álgesztesedés nem jár együtt jelentős fizikai és mechanikai tulajdonságbeli változásokkal. Mivel a levegő nagyarányú beáramlása a nagyobb ágcsomkokon keresztül történik meg, ezért az álgeszt többnyire az ágcsomkok körül alakul ki és húzódik azután hosszirányban a törzs mentén. Ez a folyamat jellemzően 90 év

fagyhatás is. Ilyenkor a keletkező álgeszt nem kapcsolódik szorosan ágcsomkokhoz. A gyérítések okozta stressz, a törzs körüli mikroklíma-változás, a megerősödő napfény, hőmérséklet, relatív páratartalom megváltozása hasonló folyamatok megindulását idézi elő. Ugyancsak jól megfigyelhető ez a jelenség az állományok megváltozásánál is. A megváltozott klímakörnyezet következtében gyakran figyelhető meg ezeken a törzseken a kéreg kidudorodása, majd kipattogzása „fekélyszerű” foltokat idézve elő a fa kérgén. Összegezve elmondható, hogy 70 éves kor felett a fa kora nem okoz szignifikáns változást a fatest fizikai és mechanikai jellemzőiben.

Összehasonlítottuk továbbá az eltérő szöveti részek – szijács, geszt, vörös álgeszt – tulajdonságait különböző korú mintákon. A zsugorodási hajlam kiemeltet az egész törzskeresztszeten, az álgeszt mértékének növekedésével nem kell intenzívebb méretváltozással számolni. Ez a tulajdonság jelentkezik a szárítási kísérletek során, nem szenved az álgesztes faanyag minőségi károsodást.

A rugalmas jellemzőknél lényeges változásként a kor előrehaladásával a vörös álgeszt értékeinek szignifikáns növekedése figyelhető meg a szijácsos illetve a fehér geszt értékeihez képest.

Átbocsátó képesség vizsgálata

Az alkalmazott folyadék: víz, a nyomás: 2 bar, az átáramoltatott mennyiség: 5 cm³ volt.

Az áteresztő képesség alacsony az elszíneződött vörös szöveti részekenél, rendkívül kicsi a vörös álgeszt határán

húzódó ún. izoláló sávokban, ugyanakkor az évgyűrű szélességével nem változik szignifikánsan. Ez arra utal, hogy az álgesztesedéssel járó *tillisztes eltömődés csökkenti jelentősen a folyadékátáramlást, rontja nagymértékben a telítetőséget.*

Fűtőérték összehasonlítása.

A fűtőérték az eltérő szöveti részeknél (kJ/kg): szijács: 16 483, geszt: 16 079, álgeszt: 16 912

A gesztesedés folyamán hemicellulózok, elsősorban nagy mennyiségű fagumi rakódik a sejtfalat felépítő cellulózmicellák üregeibe, ez a berakódó anyagtartalom a fűtőértéket – ha nem is számottevő mértékben – *bizonyíthatóan emeli.*

Nedvességtartalom az eltérő szöveti részekben

A nedvességtartalom törzsön, illetve törzskeresztmetszeten belüli változását frissen vágott rönkszeleteken a helyszínen regisztráltuk

A 70, 90, és 110 éves állományokból kifűrészelt rönkök korongjain eltérő nedvességeloszlás mutatkozott. Minden esetben összefüggés látszik az álgeszt-tartalommal, annak fajtájával, képződésének idejével, illetve az álgesztes rönk törzhosszával.

Az utolsó növedékközpont gyérítést követően az ágcsontok méretüknél fogva mint fertőzési kapuk jelentkeznek a törzs élettani funkcióiban. A fertőzés lehetőségével szemben a törzs preventív védekezésként igyekszik a csont körüli szöveteket megvédeni. Konzerválja tehát oly módon, hogy a gesztesedéshez hasonló anyagok rakódnak be, miközben ezeket a környező szöveti részeket a vízszállítás folyamatából kikapcsolja.

A 70 éves állományban az utolsó növedékközpont gyérítés folyt.

Az álgesztes törzsek megjelenése már tapasztalható volt, de csak kis részarányban, illetve az álgesztes törzseken belül is kis területet foglalt el a megjelenő vörös színű álgeszt. *Az álgeszt formája jellemzően kör, illetve ovális, elszíneződése egységes,* nem mutatkoztak felhős sávok, amelyek újabb és újabb ágcsontokból kiinduló álgeszt-rétegekre utalnának. Tehát ebben a korban képződtek a már nem benőhető első ágcsontok. Ezek a csontok a törzsmagasság közepe, illetve a felette lévő néhány méteres szakaszra jellemzőek. Ez a *magyarázata*, hogy az álgeszt fentről húzódik lefelé, kúp alak-

ban elkeskenyedve, illetve felfelé is a korona irányában a csonttól kiindulva.

Az álgesztben és az azon kívüli, fehér gesztben 42-45% körüli, közel azonos nedvességtartalom jellemző, a szijácsban ennél néhány százalékkal de nem jelentősen magasabb érték volt mérhető.

A 90 éves állományban az álgeszt megjelenése már általánosnak mondható, aránya még viszonylag kisebb, az átmérőnek általában mintegy egyharmada. A nedvességtartalom eloszlása viszont már jelentős eltéréseket mutat. A belső, álgesztes területen – ahol elvileg a nedvességzállítás megszűnése után legkisebb értékeket kellene mérnünk – 65-70% között változik, a nem színes, de gesztes területen a normális 36-42% körül mozog, míg a szijács nedvességtartalma 48% körüli, ami télen megszokottan jellemző érték. (1. és 2. kép)

Ez a jelenség még akkor is igazolva látszik, ha az álgeszt mérete a keresztmetszethez viszonyítva csekély.

A 110 éves állományban vizsgált törzseknél figyelhető meg jól, hogy az alsó vágáslap szinte fehér, fentről húzódik lefelé fokozatosan keskenyedve a sötét színű felhős álgeszt.

Mellmagasságban már homogén, egyszínű, az alsó szelvényeknél pedig teljesen elvékonyodva elfogy. Ez a jelenség igazolja, hogy *újabb és újabb felső ágcsontoktól indul ki a felhős álgeszt újabb, külső felbője, amely sötétebb, vizesebb, mint a bél körüli, régebben képződött sávok.*

Ugyanakkor a felhős álgeszt nedvessége a szijácsénál magasabb, ez a különbség a feljebb lévő szelvényeknél nagyobb, főként a külső, sötétebb elszíneződésű felhősávoknál jelentkeztek aránytalanul magas nedvességértékek.

Ezek a mérések is igazolják, hogy a törzs azon magasságánál képződnek újabb és újabb, a meglévőre „rárakódó” álgesztsávok, ahol a már benőni nem képes, nagyobb ágcsontok találhatóak. (3. kép)

A bükk vörös álgeszt-képződésének lehetséges okai a vizsgálatok tapasztalatai és megfigyelések alapján

Az álgeszt lehetséges, gyakran előforduló fajtái közül a *vizsgált három különböző korú állományban a kör, illetve ellipszis formájú, valamint a szabálytalan vörös álgeszt volt a leginkább jellemző, a 110 éves állományban már a felbős forma is gyakran előfordult.*

A 70 éves állományban álgesztet

csak elvéve találtunk, tehát ez az a kor, ami felett a rendellenes álgeszt képződésével már számolni kell.

Számos felvétel alapján elmondható, hogy a közepes méretű, a törzs közepe táján található ágcsontoktól indul ki leggyakrabban az álgeszt, ezeket a csontokat a törzs már nem képes benőni. Ez 90 éves korban már jellemző, ezt követően felgyorsul.

A 110 éves állomány törzseinél tapasztalható nagy gesztnedvesség a *törzs védekezését jelző víztartalékolás a kapilláris víz formájában, ami a nedvesség eltávolodását nagyban akadályozó berakódások hatására is visszavezethető.* Ennek az ún. nedves gesztnek a kialakulásában baktériumok is részt vesznek.

Az abnormális geszt képződésének fő okát sok kutató egybehangzó véleménye szerint a szárazság okozza, az abnormális geszt kialakulása a bükk általános fiziológiai gyengeségére vezethető vissza.

A felső harmadban található nagy méretű ágak élő ágak, tehát ezek körül álgeszt képződése nem tapasztalható.

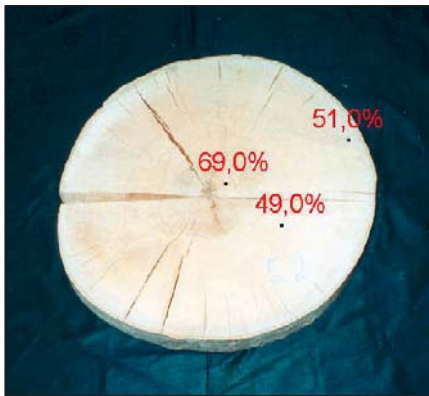
A belső és külső szövetek közötti nagy nedvességkülönbség intenzív belső feszültségeket gerjeszt, ez tapasztalható akkor, amikor a kivágás során gyakran szinte „szétrobban” a törzs alsó 1 méteres darabja. *A képen látható baleset nem döntési hiba, döntés után keletkezett. (5. kép)*

Az álgesztképződés hatása az alapanyag-értékesítésére

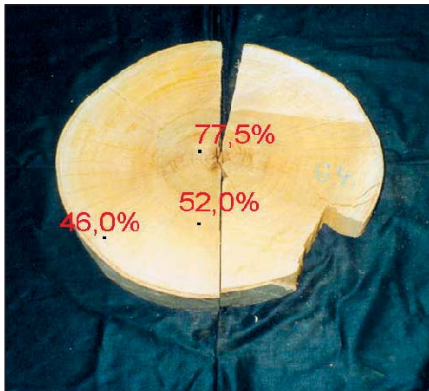
Az álgesztesedés értékkihozatalra gyakorolt hatása körüli viták abból adódnak, hogy nem azonos elbírálás alá esik a fűrész-, illetve lemezipari rönk esetében az érték alakulása, ugyanis az optimális kihozatal szempontjából a rönk keresztmetszet más-más része a döntő.

A hámozási rönknél – az álgeszten kívül eső ún. fehér anyag részaránya képezi a termék alapanyagát – az ún. hámozási mag, a szükségképpen visszamaradó belső rész az álgesztes részarány. A késelés során ugyancsak a külső, fehér évgyűrűk képezik a termék fő alapanyagát. A fűrészipari rönk esetében az optimális kihozatalat biztosító vágásterv a körszelvénybe beírható legnagyobb négyzet maximális követését, kihasználását követeli meg. Ez a rönkrész viszont teljes mértékben magába foglalja az egész álgesztet.

Igaz ugyan, hogy még 110 év felett is jelentős folyó évi növedékekkel számolhatunk, ami a fehér szövetek nagyobb térfogatát képviseli, a korról és

1. kép

2. kép

átmérővel rohamosan növekedő álgeszt a fűrészipar számára elfogadhatatlan alapanyagot szolgáltat.

Itt kerül többek között ellentmondásba az erdész és faipari szakember, amikor a 130-140 éves véghasználati kor 20-30 évvel történő leszállítását szorgalmazza.

A tapasztalat azt mutatja, hogy a 70 év felett, de főleg 80-90 éves korban elvégzett utolsó növedékfokozó gyérítés hatása a valóban még lényegesnek mondható növedék mellett a hirtelen megváltozott, szabad élettér következtében az álgeszt képződését felgyorsítja, annak mértékét nagymértékben növeli.

5. kép. A nedvességkülönbség okozta belső feszültségek miatti hasadás az alsó szelvényen

3. kép

A fűrészipar, illetve lemezipar eltérő alapanyagigénye mellett az sem közömbös, hogy az egyes iparágak milyen volumenű rönkanyagot vásárolnak, illetve dolgoznak fel évente.

Az összehasonlításnál vegyük alapul a Zalaerdő Rt. 2002-es évi adatait, amelyek a vágások során kitermelt választék megoszlására vonatkoznak:

Késelési rönk	0,1 %
Hámozási rönk	13,1 %
Fűrészrönk	24,4 %
Talpfarönk	0,1 %
Fafeldolgozási fa	2,6 %

Rönkféleség + FD összesen 63 %

Ha ezt a mennyiséget 100 %-nak tekintjük, ennek

0,16 %-a	késelési rönk
20,79 %-a	hámozási rönk
36,03 %-a	fűrészrönk
38,73 %-a	álgesztes fűrészrönk

A lemezipari választék jóval magasabb

m³ ára ellenére kis választék-részaránya miatt nem tudja kompenzálni azt 20-25 év alatt képződő álgesztes rönkmennyiséget, amennyivel a – megítélésünk szerint optimális – 100 év körüli vágáskor-nál tovább fenntartott állományok esetén számolni kell.

Szembe kell nézni azzal a ténnyel is, hogy az elmúlt évek-

4. kép. A kidöntött 90 éves törzseken jól látszik a törzs közepe felé fokozódó álgesztképződés

ben a meteorológiai körülmények lényeges változásokat mutattak, ezek a változások kivédbetetlen tendenciaként rajzolódni ki az elkövetkezendő időszakban.

A felhasználó ipar szempontjából nézve a 90-100 éves korban kitermelt bükkválaszték összetétele lényegesen kedvezőbb, a bútorigar, belsőépítészet számára csaknem teljes mértékben felhasználható. Tudomásul kell venni, hogy a jelenlegi piaci helyzetben a bútorgyártók nehezen fogadják el – még ha egészséges is – az inhomogén színeződésű, sávolt, foltos álgesztet. Folynak ugyan színbomogenizálási kísérletek ennek a szövetrésznek dekoratívabbá, elfogadhatóvá tételére, az építőipar, belső építészet, lépcsőgyártás, parkettagyártás területén van is némi előrelépés, de ez jelentéktelen mértékű a bútorgyárak volumenéhez képest.

Mind ezek alapján megalapozottnak látszik a bükk vágásérettségi korának lényeges, 20-25 évvel történő leszállítása.

Jogsegély szolgálat
Dr. Derzsenyi
Tibor
Telefon: (30) 908 2812

Hirdessen az
Erdészeti Lapokban!

Falopások, illegális fakitermelések és szándékosan okozott erdőtüzek

Ózd város Önkormányzata és az Állami Erdészeti Szolgálat Egri Igazgatósága szervezésében február 28-án „Hatóságok együttműködési lehetőségei az Ózd környéki illegális fakitermelések és erdőtüzek megfékezésére” címmel közigazgatási fórum került megrendezésre¹.

A fórum aktualitását az adta, hogy az utóbbi években országszerte megszaporodtak a környezetet károsító, az erdő jogszerű tulajdonosát megkárosító falopások, illegális fakitermelések és szándékosan okozott erdőtüzek. Az illegális fakitermelések becsült mértéke éves szinten megközelíti az 1000 hektárt és a 300 000 köbmétert. E közvetlen kár mellett közvetett károk is jelentkeznek (erózió, talajkárosodás, környezetszennyezés, élővilág degradációja.....), melyek mértékét megbecsülni sem lehet.

A téma jelentőségét mi sem mutatja jobban, mint hogy a rendezvényen – melynek fővédnökségét Gráf József Földművelésügyi és Vidékfejlesztési miniszter látta el – valamennyi érdekelt (hatóság, gazdálkodó, tulajdonos stb.) magas szinten képviseltette magát.

Szervezett módon, engedély nélkül végrehajtott fakitermelések

A fakitermelések illegális módjának célja a törvények rendelkezéseinek kijátszása, vagyis az erdő vágásérettégi kor előtti, engedély nélküli kitermelése, melyet követően gyakran az erdő felújításáról sem gondoskodnak.

A fakitermelést sokszor hajléktalan, de minden esetben teljesen vagyontalan magánszemélyek tulajdonában álló földrészleteken követik el a tulajdonos megbízásából, a legegyszerűbb módon, tarvágással.

Az erdőkhöz e „tulajdonosok” szabályos adásvételi, illetve – gyakran csak színlelt – csereszerződéssel jutnak, szerződéseiket sokszor ugyanaz az ügyvédi kör jegyzi ellen. A szerződésben elfogadható, gyakran versenyképes vételár szerepel, kiszorítva ezzel a tisztességes erdőgazdálkodói kört. Ezt megtehetik annál is inkább, mivel *nem szá-*

A pusztítás szomorú bizonyítékai

molnak az erdőfenntartási járulékkal, az erdőfelújítás költségeivel, de valószínűleg az adónemekből fakadó egyéb befizetési kötelezettségekkel sem.

A tulajdonba kerülő, *nincstelen magánszemélyek mögött valószínűleg vagyonos személyek állnak*, azonban ők nem érhetők el/tetten, kft.-ken keresztül „járatják” meg a kitermelt fát.

A koreográfia szinte minden esetben azonos. A tulajdonszerzési szerződések ingatlan-nyilvántartási átvezetése után, főleg hét végén, több döntőpárból álló brigáddal megtörténik a fadöntés. (Azért zömmel hét végén vagy ünnepnapokon, mert akkor a kerületvezető erdészek és erdőfelügyelők kevésbé mozognak a terepen.)

Ezt követően *megjelennek a faanyag felkészítését végző személyek*, akik „munkájukat” már nyíltan végzik, hiszen az már nem számít fakitermelésnek, engedélyköteles tevékenységnek. Nem a tulajdonos megbízásából dolgoznak, hanem a tulajdonostól adásvételi szerződésben a ledöntött fát megvásárló, *fakereskedelemmel foglalkozó kft. megbízásából.*

A döntés befejezése és a ledöntött fa eladása között gyakran csak órák telnek el, így *a ledöntött fa nem foglalható le*, mivel már más tulajdonát képezi. Gyakran több közelítő gép is dolgozik, és a szakszerűtlen fakitermelés utáni állapotok miatt az erdő, valamint a környező

szántók, rétek talaja fokozott igénybevételek van kitéve.

Gyakran előfordult, hogy a nincstelenek nevére felvásárolt erdők letermelésekor *szándékosan a szomszéd erdőterületre „tévedtek”* – esetleg vonzódnak a természetes faegyedek láttán – a fakitermelők. A *falopás* azonban – az eltulajdonított fa értékétől függően – *bűncselekménynek* vagy *szabálysértésnek minősül*, ezért az elkövetők az esetleges „kellemtelenségek” elkerülése érdekében, ahol az ingatlan határvonala nem egyértelmű, ott az engedély nélküli fakitermelést megelőzően földmérővel kiméretik a határokat.

E pusztítást követően visszamarad az összesabdalt talajú, tarvágott terület, mely gyakran értékesítésre kerül még mielőtt a végrehajtási eljárás során rájegyezhető lenne a végrehajtási jog a tulajdoni lapra.

Majd a fát értékesítő nincstelen személy ismételtelen több millió forintért erdőt vesz, amit aztán megint csak engedély nélkül letermeltet. Ha már sokszor megtette volna mindezt, akkor keresnek egy másik, akkor még „makulátlan”, nincstelen személyt, és kezdődik minden megint előlről. Amíg csak van erdő...

Az osztatlan közös tulajdonban lévő erdők esetében egyre gyakrabban fordul elő, hogy nem is az egész földrészletet vásárolják meg, hanem csak a rendelkezési jogot biztosító 51

¹ Hasonló rendezvények voltak Zalaegersze-gen és Kecskeméten is.

százalékok kitevő tulajdoni hányadot. Így a kisebbségben maradtak is károsulnak, mivel az elvitt fából, illetve annak ellenértékéből nem látnak semmit, ugyanakkor a felújítási kötelezettség őket is terheli.

Az illegális fakitermelések az alábbi káros kibatásokkal bírnak:

– *Jelentős környezetkárosítás* keletkezik, mivel a fakitermelést a tartamos erdőgazdálkodás szabályaira való tekintet nélkül hajtják végre. Ezáltal sérül a terület ökológiai integritása, szegényedik a biodiverzitás, az erdőterület a továbbiakban nem tudja betölteni az erdő rendeltetéséből fakadó funkcióit, nem biztosítja a társadalom számára az erdő közjóléti-egészségügyi-szociális szolgáltatásait.

– A fakitermelés szakszerűtlensége *erdővédelmi problémákat* vet fel, adott esetben utat engedve az erdei károsítók elszaporodásának, melyek a későbbiek folyamán a szomszédos, szakszerűen kezelt erdőterületeket is veszélyeztetik.

– *Az erdőfelújítás feltételei nem biztosítottak*, a több évig elhanyagolt állapot után az esetlegesen jelentkező új tulajdonos *csak* jelentős *vegyszerezéssel* tudja az erdőfelújítást megkezdeni, miközben a talaj termőképessége kimutathatóan csökken (talajleemosódás, nitrifikáció stb.).

Ez is egy módja a szállításnak

– Az osztatlan közös tulajdonban levő erdők *kisebbségben maradt*, fakitermelésben részt nem vevő *tulajdonosait meglopják*, és számukra is erdőfelújítási kötelezettség keletkezik.

– A hatályos *jogszabályokat* (erdészeti, adózási, munkaügyi, -biztonsági stb.) többszörösen *megszegik*, a gazdasági tevékenység a „fekete gazdaságban” folyik.

– Az engedély-nélküliségből fakadóan *a közigazgatási szervekre jelentős*

többletmunka búrul, ahhoz pedig, hogy a hiányos jogszabályi környezet miatt akár csak részeredményt is felmutathassanak, még több munkát kell befektetniük, ami más hatósági tevékenységektől veszi el az időt.

Falopások

A falopások a tulajdonos, illetve az erdőgazdálkodó tudta és hozzájárulása nélküli „fakitermelések”.

Tavasszal a természet még csak ébred, de a munka már teljes gőzzel indul, próbára téve nemcsak az embert de járművét is, főleg ha szabad terepen kell helytállnia. A legváratlanabb helyzetekkel is könnyedén megbirkózzhat, ha a Nissan terepjáró modelljeit választja, melyek 2006. március 1. és május 31. között **minden flottaügyfele számára** most egyedülálló kedvezményekkel kaphatók. A Nissan így gondoskodik arról, hogy ez a tavasz minden korábbinál több örömet tartogasson az Ön számára!

Pickup már 4 150 000 Ft-tól!*

SHIFT_to toughness

Pathfinder már 9 087 000 Ft-tól**

Navara már 4 626 000 Ft-tól*

X-Trail Columbia már 5 293 540 Ft-tól**

További információk az (1)33-33-883-as infovonalon és a Nissan márkakereskedésekben.

www.nissan.hu

Az ajánlat már egy modell vásárlása esetén is érvényes. Az ajánlatok a NISSAN Sales Central & Eastern Europe Kft. flottapolitikájában meghatározott flottaügyfelek részére és flottavásárlás esetén, valamint a kampányban meghatározott feltételek mellett érvényesek. Az ár a megvásárolt Nissan gépkocsik darabszámának és az egyes típusok árának függvényében változhat. X-Trail üzemanyag-fogyasztás: 7,5-9,6 l/100 km, X-Trail CO₂-kibocsátás: 201-231 g/km, Pathfinder üzemanyag-fogyasztás: 7,6-13,2 l/100 km, Pathfinder CO₂-kibocsátás: 238-267 g/km. A képek illusztrációk. Jelen reklámban közölt adatok és tények kizárólag tájékoztató jellegűek, nem minősülnek szerződés-kötési ajánlatnak. *A felsorolt példák nettó áron értendők, amely a Pickup esetében a Pickup Double Cab 2.5, DX, Base modellre vonatkozik. **A felsorolt példák bruttó áron értendők.

Alapvetően a „vállalkozási” jelleggel űzött, nagyobb volumenű faanyagot érintő és a saját célú, kisebb mennyiségű faanyagot érintő falopások figyelhetők meg.

A vállalkozási jelleggel űzött falopások volumenben ugyan kisebb jelentőségűek, mint az engedély nélküli fakitermelések, azonban a felderítés, a bizonyítás és a felelősségre vonás ezekben az esetekben is csak több illetékes hatóság együttműködése esetén lehet eredményes.

A falopásokat jellemzően szálanként hajtják végre, ezért általában erdőfelújítási kötelezettség nem keletkezik, de előfordul, hogy az ismétlődő lopások miatt már az erdő felújításáról is gondoskodni kell. Ilyenkor a kilopott erdőben a tulajdonos számára annyi érték sem marad, hogy az újraerdősítés költségeit fedezhetné belőle.

Nem ritka azonban a tulajdonos, illetve erdőgazdálkodó által szabályos körülmények között kitermelt, felkészített és a szállítási erdei rakodókon tárolt faanyag eltulajdonítása sem.

Sajnos a rendőrség a nyomozást leggyakrabban eredmény nélkül zárja le, mivel a lakosság hol félelemből, hol közönyből nem közreműködő.

A falopás elsődlegesen társadalmi, szociális problémákra vezethető vissza. Elsősorban az elszegényedett, munkahellyel nem rendelkező állampolgárokat viszi rá a sorsuk, hogy mindennapi tüzelőjüket lopással szerezzék be, de **egyre gyakrabban az illegális fakeskedelem szereplői biztosítanak jövedelmet számukra a lopott fa felvásárlásával.**

Az Ózd környékén kialakult gyakorlat szerint egy fakitermelő csoport a döntést és a darabolást végzi, egy másik „brigád” a közéletéről, illetve a feldolgozó helyekre (családi házak udvarára) való szállításról gondoskodik (kézikocsi-

A faanyag szakszerűtlen mozgatása tönkreteszi az erdei utakat

A tolvajok itt csak saját szükségletre „dolgoztak”

val, szamaras fogattal vagy átalakított személygépkocsival). A tűzifa felbasogtatásában a család apraja-nagyja részt vesz. A „konyhakész” áruért fuvarozók jelennek meg, akik gyakran már tűzéptelepeken kiállított dokumentumokkal is ellátják a szállítmányt. A kommunikációs eszközök fejlődése biztosítja számukra, hogy a figyelőpontokra kiállított személyek időben jelezzék az elkövetőknek a rendőrség és az erdészeti szakszemélyzet mozgását a területen. A falopást elkövetők között gyakran találkozhatunk fiatalokúakkal is.

A jelenlegi szabályozás szerint a falopásnak ez a módja az egyidejűleg eltulajdonított fa értékéből adódóan szabálysértésnek minősül, amennyiben bizonyított a tényállás. A bizonyítási eljárás azonban gyakran sikertelen.

Mindezeket figyelembe véve, a felelősségre vonás elmaradása miatt a megélhetési falopást elkövetőkben felerősödik az a tudat, hogy minden következmény nélkül végezhetik tevékenységüket. A lopásnak ez ellen a formája ellen tehetetlen az erdőgazdálkodó, van példa arra, hogy biztonsági őrök igénybevétele mellett sem áll meg a tolvajlás.

Erdőtűzek

Magyarországon az utóbbi években évente gyakran az 1000 hektárt is elérő erdőterületen keletkezik erdőtűz. Az erdőtűzek kiváltó oka jelentős részben maga az ember, illetve az emberi tevékenység, 2004-ben mintegy 50%-ban. Ezen belül, amíg korábban szinte kizárólag a kellő körütekintés nélkül végzett emberi tevékenység volt a fő kiváltó ok, napjainkra jelentősen megnőtt a szándékos károkozás mértéke is.

Egyes fatolvajok gyakran, nyomaik el-tüntetésében bízva, vagy az erdőgazdálkodó erdőőrzési tevékenysége miatt bosszúból felgyújtják a kilopott erdőt, veszélyeztetve ezzel a szomszédos erdőrészeket is, hiszen az erdőtűz nem ismer sem részlet, sem tulajdoni határt. De nem kevés a pusztán kedvtelésből – unalomból? – okozott tüzesetek száma sem.

A 2004. évben minden hatodik tüzesetet szándékos gyújtogatás okozott.

A megelőzés és a kármérséklés tekintetében optimizmusra ad okot az az együttműködés, mely az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság és az Állami Erdészeti Szolgálat között jött létre. Az együttműködés kedvező hatásai már érzékelhetőek.

Lehetséges megoldások

Az ózdi fórumon résztvevők környezetünk további károsításának megfékezése érdekében javaslatokat fogalmaztak meg, melyek két legfontosabb gondolata az alábbi.

Az eddigi tapasztalatok alapján a további erdőpusztításokat – legyen az engedély nélküli fakitermelés vagy falopás – kizárólag az illetékes hatóságok munkájának összehangolásával, a szükséges együttgondolkodás és cselekvés megteremtésével lehet megállítani.

A vonatkozó jogszabályok – elsősorban a Büntető Törvénykönyv és az Erdőtörvény – módosítását kell kezdeményezni a hatósági eszközök kiegészítése, a feltárt tényállás árnyaltabb megítélése érdekében. Az érintett tárcák között szakmai bizottságot célszerű felállítani.

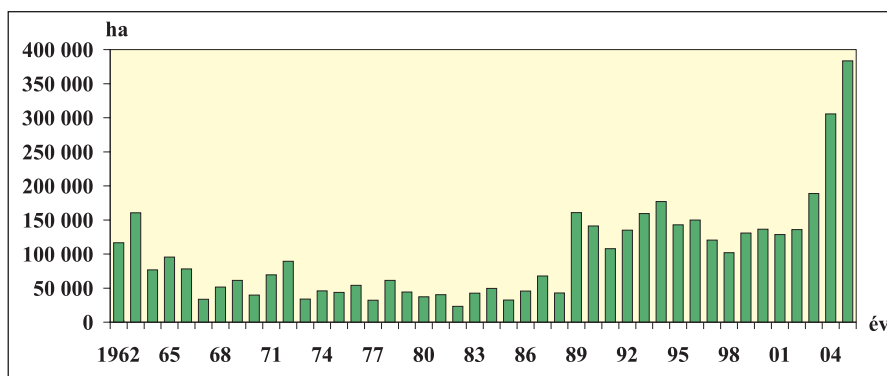
Kép és szöveg: Ferenczy András, Kondor István, Kovács Pál

Várható erdőkárok 2006-ban

A 2005. évi erdőgazdasági károk a tavalyi évhez viszonyítva kb. 25%-kal növekedtek, összesen 383 425 ha biotikus és abiotikus kártételt jelentettek az erdőgazdálkodók. Ez az érték az eddig regisztrált legnagyobb éves kárterület. A károk 94 %-a biotikus (359 845 ha) és 6%-a abiotikus (23 580 ha) eredetű volt. A biotikus károsítások közül a rovarok okozta kár 283608 ha-on (79%), a gombák által okozott fertőzés 41 151 ha-on (11%), az egyéb biotikus kár (ide soroljuk az egyéb károsítókat, a vadkárokat, a növényi károsítókat, valamint a fapusztulásokat) 35 086 ha-on (10%) fordult elő. A rovarok okozta károk a tavalyihoz képest közel 1/3-dal emelkedtek, aminek legfőbb oka a gyapjaslepke eddig regisztrált legnagyobb tömegszaporodása volt: a gazdálkodók összesen 212 177 ha-ról jelezték károsítását. 2005-ben a petecsomóval fertőzött terület nagysága 1818 19 ha volt. Az adatok és tapasztalatok alapján feltételezhető, hogy országosan 2005 volt a tömegszaporodás csúcs-éve és 2006-ban az országos összesített kárterület kisebb lesz a tavalyinál. A károk súlypontja áthelyeződik a Dunántúl déli részére, valamint az Északi-középhegységbe. A gyapjaslepke mellett a legnagyobb károkat a cserebogár imágók (13 166 ha), valamint az araszoló- és bagolylepke fajok hernyói okozták (21 278 ha). A gomba kórokozók által okozott fertőzések a tavalyi évhez hasonlóan jelentkeztek. Ennek oka ebben az évben is – a tavalyihoz hasonlóan – a nagy területű (35 397 ha) tölgy lisztharmat-fertőzés volt. Az abiotikus károk a tavalyi érintett területhez képest több mint 40%-kal nőttek.

Bevezetés

Erdővédelmi Prognózist az ERTI Erdővédelmi Osztálya 1962. óta ad ki, a komplex Erdővédelmi Figyelő-Jelzőszolgálati Rendszer adataira támaszkodva. Néhány évig Tallós Pál szerkesztésében készült a prognózis, majd korai halála után Szontagh Pál vette át a feladatot, és 1988-ig szerkesztette az előrejelzést. Nyugdíjba vonulása után, 1989-től Leskő Katalin lett az Erdővédelmi Figyelő-Jelzőszolgálati Rendszer vezetője 2004-es nyugdíjazásáig. Az AGROINFORM gondozásában ebben az évben is megjelent egy kiadvány,

1. ábra. Biotikus és abiotikus erdőkárok 1962 és 2005 között Magyarországon

amely ennél a tanulmánynál jóval részletesebben tárgyalja az erdőgazdasági károkat, 124 oldal terjedelemben, 29 színes fényképpel gazdagítva. Ebben az esztendőben kiadásra került még egy könyv is, „Képes útmutató és kódjegyzék” címmel, amelynek elsődleges célja, hogy az erdőgazdálkodók számára segítséget nyújtson a különböző kárfelelések felismeréséhez, azonosításához. Ezeket a kiadványokat minden olyan erdőgazdálkodó megkapja, aki elküldi az Erdővédelmi Jelzőlapokat.

Módszertan

A 2005. évi károsításokat, valamint a 2006-ban várható károkat a gazdálkodók által küldött Erdővédelmi Jelzőlapok, az Erdészeti Fénycsapda Hálózat adataiból, az Erdővédelmi Osztály kutatóinak megfigyeléseiből, kutatási eredményeiből, és az Országos Meteorológiai Szolgálat havi jelentései alapján állítottuk össze. Erdővédelmi Jelzőlap küldése évente 4 alkalommal, minden 200-ha-nál nagyobb erdőterülettel rendelkező tulajdonos részére kötelező. 2005-ben ezeknek a gazdálkodóknak közel fele szolgáltatott adatot. Mivel az állami erdőgazdasági rt.-k nagy erdőterülettel rendelkeznek, a bejelentett adatok az erdőterületek kb. 2/3-ára vonatkoznak. Az erdővédelmi jelzőlapon a gazdálkodó megnevezi a károsítót (kórokozót), az érintett területet, a károsítás mértékét (gyenge-közepes-erős), valamint adatot szolgáltat az esetleges védekezés területéről és módjáról.

Eredmények

A 2005. évi erdőgazdasági károk a tavalyi évhez (305 510 ha) viszonyítva kb. 25%-kal növekedtek, összesen 383 425 ha biotikus és abiotikus kártételt jelentettek a gazdálkodók (1. ábra), melynek

94 %-a biotikus (359 845 ha) és 6%-a abiotikus (23 580 ha) volt.

A biotikus károsítások közül a rovarok okozta kár 283 608 ha-on (79%), a gombák által okozott fertőzés 41 151 ha-on (11%), az egyéb biotikus kár (ide soroljuk az egyéb károsítókat, a vadkárokat, a növényi károsítókat, valamint a fapusztulásokat) – 35 086 ha-on (10%) fordult elő.

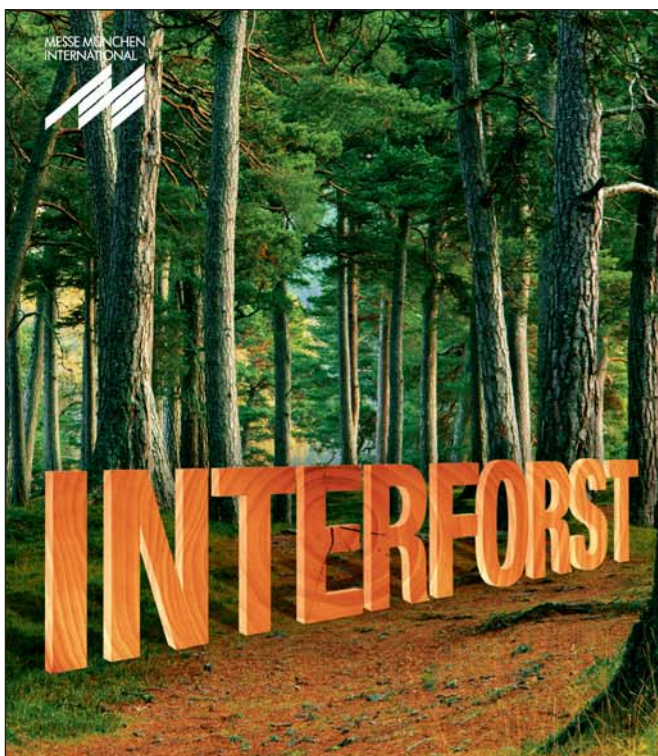
2005. évi biotikus károk

Rovarok okozta károk:

A rovarok okozta károk 2004-ben a 2003. évihez képest több mint kétszeresére emelkedtek, aminek legfőbb oka a gyapjaslepke addig regisztrált legnagyobb tömegszaporodása volt. 2005-ben ehhez képest is közel 1/3-dal növekedtek a rovarkárok, melynek ebben az évben is a gyapjaslepke minden eddigit felülmúló kártétele volt az oka.

A rovarok közül a *levéltetvek* kártételi területe 2005-ben 1436 ha-ra csökkent. A *bükklevél gyapjasietű* kártételi területe 409 ha-ra, a *tölgy kéregpajzsetű* kártételi területe több mint a felére, 367 ha-ra csökkent. A többi *Homoptera-Egyenlőszárnyú rovarok* rendjébe tartozó károsítók csak maximum 100-130 ha-on okoztak kisebb nagyobb károkat az elmúlt esztendőben.

Az Interforst nő, mint az erdő! Nőjön Ön is velünk!

Az Interforst 2006 szakkiállításon találkozunk az újító piacvezetők és a gondolkodó döntéshozók. Új témák, gazdag kínálat, nagyobb nemzetközi részvétel és ráadásként egy tartalmas konferenciaprogram.

Új Müncheni Vásárváros július 12–16.

INTERFORST 2006

10. Nemzetközi Erdészeti és Erdészettechnikai Szakvásár –
Tudományos rendezvényekkel és különbemutatókkal
Telefon: (+49 89) 9 49-115 48, fax: (+49 89) 9 49-115 49
info@interforst.de, www.interforst.de

Információ: Promo Kft.
1015 Budapest, Széna tér 1/A.
Telefon: 224-7765, fax: 224-7763
hunmunch@elender.hu
Belépőjegy Ft-ért itt vásárolható.

A zöld karcsúdíszbogár kártételét 2004-ben jelentették először, a tavalyi esztendőben nagymértékben, 146 ha-ra csökkent károkozása. A nagy nyárfacincér kártételi területe 587 ha-ra növekedett. A nyárlevelészek károsítása jelentősen, 1086 ha-ra csökkent. 2005-ben a tölgyesekben az ország jelentős részén jó makktermés volt. Ennek megfelelően a makkormányosok és makkmolyok által okozott károsítás több mint ötszörösére, 9839 ha-ra nőtt. A levél- és lombormányosok kártételi területe az előző évi 1/3-ára, 690 ha-ra csökkent. Bükk bolbaormányos által károsított területről a Mátrából, 500 ha-ról érkezett jelentés. A cserebogárpajorok 2027 ha-on okoztak károkat. A májusi cserebogár VI. törzse, valamint az erdei cserebogár imágói 12729 ha-on, az egyéb cserebogárfajok imágói pedig 437 ha-on okoztak károkat. A szűk kártétele kismértékben, 2434 ha-ra emelkedett. A bőbitás bükkészű kártételét 2004-ben jelentették először, 1005 ha-ról. 2005-ben csupán 100 ha-ról.

Az amerikai fehér medvelepke kártételi területe 1091 ha-ra növekedett. Az araszoló-fajok együttes kártételi területe 21 278 ha-ra csökkent. A kártételt ebben az évben is zömmel a téli és tavaszi araszolók, valamint egyes bagolylepke-fajok okozták. 2005-ben az erdészeti fénycsapdák jelentős egyedszámban fogták ezeket a fajokat. Az akác bolyagosmoly kártételi területe 2896 ha-ra csökkent. Az akáclevél aknázómoly kártétele erőteljesen tovább csökkent, 1573 ha-ra. A gyűrűslepke és az aranyfarú lepke gyakran együtt károsít, így kártételüket nehéz különválasztani egymástól. A gyűrűsszövő által okozott kártételi terület 257 ha-ra csökkent, az aranyfarú szövő károsítási területe kismértékben szintén csökkent, a gazdálkodók 4871 ha-ról jelezték károsítását. A Malacosoma neustria és az Euproctis chryorrhoea lepkéit a püspökladányi fénycsapda fogta kiemelkedő példányszámban. A nyárfa gyapjaslepke kártételi területe 1353 ha-ra nőtt.

A gyapjaslepke kártételi területe még a tavalyi csúcstól (108 305 ha) is jóval felülmúlta, csaknem kétszerese az elmúlt évinek: a gazdálkodók összesen 212 177 ha-ról jelezték károsítását. A károk 28%-a gyenge, 22%-a közepes, 50%-a pedig erős volt. A Lymantria dispar kártételei Magyarország tölgyeseinek és csereseinek jelentős részét érintették. Nagy kiterjedésű tömegszaporodásai ott jelentkeztek, illetve onnan indultak ki, ahol preferált tápnövényei (főként a cser és a kocsányos tölgy) nagy koncentrációban vannak jelen. Megjegyzendő, hogy 2005-ben a Bakony-hegység bükkösein is jelentős károk következtek be. A legnagyobb károk továbbra is az ÁESZ Veszprémi Igazgatóságának területén voltak, a károk 26%-a itt jelentkezett. További erős károk alakultak ki az ÁESZ Egri (19%), Miskolci (15%), Kaposvári (12%) és Pécsi (12%) Igazgatóságának területén is. Az erdészeti fénycsapdák kiemelkedően magas számban fogták a fajt. Többzetres fogás volt a felsőtárkányi és bakonybéli fénycsapdákban. A többi erdészeti fénycsapdában is megjelent, többnyire többszáz példányszámban. 2005-ben a petecsomóval fertőzött terület nagysága 181 819 ha volt, ez közel azonos a tavalyi év hasonló adatával. Az adatok alapján feltételezhető, hogy 2006-ban is jelentős területeken kell számolnunk a gyapjaslepke kártételével. A tömegszaporodás az ország számos területén (pl. Bakony-hegység) összeomlott. Az okok területenként változóak, de leggyakoribb okként a táplálékhiány, a vírusjárvány, illetve a fűrészkészletek említhetők meg. Valószínűsíthető, hogy kártételi terület vonatkozásában országosan 2005 volt a tömegszaporodás csúcse és 2006-ban az országos összesített kárterület már kisebb lesz. A károk súlypontja áthelyeződik a Dunántúli déli részére, valamint az Északi-középhegységbe.

A *tölgy búcsújáró lepke* 1142 ha-on okozott kárt, ami a tavalyi érték alig több mint 1/3-a. A *sodrómolyok* kártételi területe a tavalyi felére, 1096 ha-ra csökkent.

Egyéb károsítók:

A *mezei pocok* 770 ha-on okozott károkat.

Vad okozta károk:

A vad okozta károk magasak, a beérkezett adatok szerint növekedtek, a tavalyi 20 363 ha-ról 27 021 ha-ra. Ezen

belül a nyári vadkár és a téli vadkár mértéke is növekedett.

Gomba kórokozók:

A gomba kórokozók által okozott fertőzések a beérkezett jelzőlapok szerint a tavalyi évhez hasonlóan nagy területen jelentkeztek. Ennek oka ebben az évben is egyértelműen a nagy területű tölgy lisztharmat fertőzés volt.

A *fenyő bajtápusztító* gombák kártételi területe több mint a felére, 583 ha-ra csökkent. A *gyökérrontó tapló* gazdálkodók által bejelentett kártételi területe 2073 ha-ra növekedett. 2005-ben a *nyár rozsdagombák* által fertőzött terület jelentősen, 1969 ha-ra növekedett. A *tölgy lisztharmat* kártételi területe 2005-ben a tavalyi évhez hasonló, 35 397 ha-ról jelezték fertőzését. Ennek 15%-a gyenge, 26%-a közepes, 59%-a erős volt. A nagy területű fertőzés oka egyértelműen a kiemelkedően magas gyapjaslepke károsítás volt a tavalyihoz hasonlóan.

Növényi károsítók:

2005-ben a *sárga és fehérfagyöngy* összesen 2417 ha-on okozott károkat.

Fapusztulások:

A fapusztulással érintett területek nagysága közel felére csökkent, össze-

sen 4878 ha-t érintett a pusztulás. A *szeledgesztenye* pusztulása 131 ha-on volt megfigyelhető. A fapusztulással érintett terület egyéb fafaj esetében a tavalyihoz képest csökkent, 694 ha-ra. A *bükkpusztulással* érintett terület nagymértékben, 833 ha-ra csökkent, feltehetően a csapadékos időjárásnak köszönhetően. A *fenyőpusztulással* érintett terület 2268 ha-ra csökkent, a *kocsánytalan tölgy* pusztulása szintén csökkent, csaknem egyharmadára, 399 ha-ra. A fapusztulással érintett terület *kocsányos tölgy* esetében kismértékben, 433 ha-ra nőtt.

2005. évi abiotikus károk

Az abiotikus károk a tavalyi érintett területhez képest több mint 40%-kal nőttek. A kedvező időjárásnak köszönhetően aszálykár elenyésző területen jelentkezett. *Erdei tűzkár* 346 ha-t érintett. A *bőtörés* kárai csökkentek, 833 ha-ról jelentették a gazdálkodók. A *kései fagy* okozta károk *csemetekertekben* nyolcszorosára, 259 ha-ra, *fiatalosokban* majdnem háromszorosára, 10 006 ha-ra emelkedtek. A *nyári jégkárt* több mint nyolcszorosára, 4197 ha-ra emelkedett. A *nyári vízkár* ebben a csapadékos esztendőben 1213 ha volt. A *széltörés*, *széldöntés* a 2005-ös év szeles, viharos időjárásának köszönhetően 6333 ha-t érintett.

Felavatták Vallus Pál szobrát a Pilisi Parkerdő Rt. Budakeszi Erdészeti szoborparkjában

„Inkább vonuljon el sértetlenül minden vaddisznó, szarvas vagy más vad, de embernek a baja szála sem görbülhet meg! Az ember élete, testi épisége nekünk a legdrágább.
Vallus Pál”

Fotó: Nimród

Erdômûvelô közmunkaprogram országos megnyitója a Nyírerdő ZRt.-nél

Idén is indul az Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium Közmunka Tanács által, az állami erdőgazdaságoknak meghirdetett Erdômûvelô közmunkaprogram. Az előző évekhez képest bővült a meghívottak köre, ugyanis 2004-ben nyolc, 2005-ben tizenegy, idén 17 állami tulajdonban lévő erdőgazdaság vesz részt a közmunkaprogramban. A tavalyi évhez hasonlóan – 2005-ben 201 főt – ebben az évben is a NYÍRERDŐ Zrt. foglalkoztatja az erdőgazdaságok közül a legtöbb közmunkást, összesen 284 főt. Az elmúlt évek közmunkaprogramjaiban való sikeres részvételnek köszönhetően, a NYÍRERDŐ Zrt. *Gutbi Erdészeti*én tartották 2006. március 17-én, a 2006/2. sz. Állami Erdômûvelô Köz-munkaprogram országos megnyitóját.

A megnyitón megjelent többek között dr. Sándor László, az FMM Közmunka Tanács elnöke, Koleszár István, az ÁPV Zrt. Erdészeti és Agrárgazdasági Vagyongazdálkodási Igazgatóság ügyvezető igazgatóját, dr. Szilágyi Dénes, a SZ-SZ-B. Megyei Közgyűlés alelnöke.

Bódi László, a NYÍRERDŐ Zrt. Igazgatóságának elnöke kiemelte, hogy a közmunkáért kapott jövedelem lényegesen magasabb, mint a szociális segély, a munkának köszönhetően a roma emberek megítélése társadalmi szemszögből pozitív irányba változik. A közmunkaprogramoknak köszönhetően a pályázók sok olyan munkát el tudnak végezni, amire egyébként nem vagy csak igen szűkösen jutna pénz. A munkanélküliség csökkentésére a közmunka jó módszer, de csak átmeneti megoldást nyújt a munkájukat veszített embereknek.

Dr. Halmágyi János osztályvezető az elmúlt évek közmunkaprogramjairól tájékoztatta a hallgatóságot. A NYÍRERDŐ Zrt. eddig összesen 6 év közmunkaprogramjaiban vett részt, közel 2000 munkanélküli embernek, azok családjaiknak nyújtott átmeneti, de biztos megélhetést. A program résztvevői diszkrimináció nélkül kerültek kiválasztásra, így sok település cigány származású lakosa jutott megbecsült erdei munkához. Köz munkáit a társaság ellátta időarányosan tűzifával, munkaruhával, étkezési utalvánnyal ugyanúgy mint saját, állandó munkavállalóit, biztosítva ezzel az egyenlő bánásmód követelményét.

Debreczeni Ferenc és Tamás Zsolt osztályvezetők a NYÍRERDŐ Zrt. 2005. évi közmunkaprogramját mutatták be szakmai és pénzügyi megközelítésben. A közmunkások értelmes, alkotó jellegű, értéknövelő munkát végeztek a 6 hónap alatt, így: többéves erdőfelújítások ápolása, nyesés, vágástakarítás, aljnövényzet-tisztítás, allergén növények irtása, erdei utak és közjóléti berendezések karbantartása, illegális hulladéklerakók megszüntetése volt a fő feladatuk. A 2005. évi közmunka összköltsége meghaladta a 125 MFt-ot, ennek több mint 57 %-a FMM támogatás, a többi önerő volt.

Kaknics Lajos vezérigazgató ismertette a NYÍRERDŐ Zrt. 2006. évi Erdômûvelô közmunkaprogramban való részvételét. A program alapvetően három fő célt valósít meg, egyrészt Szabolcs-Szatmár-Bereg és Hajdú-Bihar megyék országos átlagot meghaladó munkanélküliségi arányának a csökkentését az Erdômûvelô közmunkaprogram keretében történő többletfoglalkoztatással. Másrészt a fenntartható erdőgazdálkodást, az erdőművelési, erdőkezelési feladatainak magasabb szintű végrehajtását, lényegében az állami erdővagyon értékének növelését, harmadrészt a társadalom által igényelt közjóléti és természetvédelmi erdészeti feladatok időben történő megoldását, az erdészeti társadalom által létrehozott közjóléti létesítmények karbantartását.

A NYÍRERDŐ Zrt. 46 településről 284 fő – Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéből 102 fő, Hajdú-Bihar megyéből 182 fő – közmunkást fog alkalmazni 9 erdészeti, 2006. március 20-tól 2006. szeptember 28-ig terjedő időre. Hathatós segítséget nyújt még a 2005. május 18-án történt viharok erdőművelési többletfeladatainak végrehajtásához, ugyanis a széltörés 500

ha erdőfelújítási és 610 ha erdőápolási kötelezettséget okoz a társaságnak.

A projekt összköltsége 205,2 MFt, ami FMM (119,7 MFt), ÁPV Zrt. (42 MFt) támogatásból és a társasági saját erőből (43,5 MFt) tevődik össze. A közmunkások bér és közterhe a teljes összeg 74,7 %-át teszi ki (erre az FMM támogatást 100 %-ban, az ÁPV Zrt. támogatását 80 %-ban kell felhasználni). Saját forrásból finanszírozza a társaság pl. a közmunkásoknak járó illetmény-tűzifát (közel 27 mázsa/6,4 hó), étkezési hozzájárulást (4500 Ft/hó), munkaruhát. A fenti béren kívüli juttatások, mintegy 12 000 Ft havi nettó jövedelmet jelentenek pluszban a közmunkásoknak.

Kaknics Lajos vezérigazgató tájékoztatta még a megjelenteket, hogy – a tisztadobi és a nyírbátori önkormányzatokkal, valamint a kisebbségi önkormányzatokkal együttműködve – a NYÍRERDŐ Zrt. a térségben élő, szociálisan rászoruló családok részére kedvezményesen megvásárolható akác vastag és hasított tűzifát juttatott 2005-ben, ami ebben az évben is folytatódik.

Koleszár István felszólalásában rámutatott, hogy a közmunkaprogram a társadalmi, gazdasági és szakmai hasznossága mellett hozzájárul az erdőgazdaságok erdővagyonának minőségi kezeléséhez. Az ÁPV Zrt. – mint tulajdonos – 400 MFt-tal támogatja az erdőgazdaságok programban való részvételét.

Dr. Sándor László hozzászólásában kiemelte, hogy ebben az évben közel 14 milliárd forint áll rendelkezésre az összes meghirdetett országos közmunkaprogram finanszírozására. Ebben a hónapban – az FMM Közmunka Tanács, az FVM és az ÁPV Zrt. közreműködésével – mintegy 1,5 milliárd forint forrásösszeggel indul meg a 2006. évi Erdômûvelô közmunkaprogram. A teljes programidő átlagában több mint 2000 embernek fognak az érintett részvénytársaságok munkát, jövedelmet biztosítani. A közmunkaprogram értéket hoz létre és esélyt teremt arra, hogy a felnövekvő generációnak követendő példát mutasson a munkához való pozitív hozzáállásban.

**Dr. Halmágyi János és
Dr. Gábor Zsombor**
Fotó: Tóth János

Erdőfigyelő konferencia a Budai hegyekben

Az Államerdészeti Szolgálat Erdőfigyelő címen konferenciát rendezett, melyen a magyar résztvevőkön kívül külföldi meghívottak is megjelentek, úgymint a Holland Nagykövetségről *Jelle Landstra*, a Német Nagykövetség részéről *Christof Schwanitz* mezőgazdasági attasé. A rendezvényen előadást tartottak: *Szepesi András* FVM, *Caroline Chappelle* (Hollandia), *Jobann Goldammer* (Németország), *Führer Ernő* (ERTI), *Manning Miklós* (ERTI), *Csóka György* és *Hirka Anikó* (ERTI), *Fodor Livia* (KVVM), *Sóder Márton* (KVVM), *Nagy Dániel* (GFMC), *Debreceni Péter* (ASZ) és *Kovács Zoltán* (BM OKF). Bemutatták a hat hónapja kezdődött és most befejeződött magyar-holland

és magyar-német Phare projektek eredményeit és tájékoztatást nyújtottak a magyar erdők megóvását segítő monitoring rendszerek működéséről, jövőjéről.

A rendezvény összefoglalóját *Wisnowszky Károly* és *Führer Ernő* tartották.

Fotók: *Detrich Miklós*

Az erdők egészségi állapotáról

Az erdők egészségi állapotának felmérése Magyarországon 1988 óta éves gyakorisággal folyamatosan történik. 1989-től a terepi munkák során – összhangban a Nemzetközi Együttműködési Program (ICP Forests) útmutatójával – a károsodások erőssége 10%-os pontossággal került megállapításra, a kapott értékek a feldolgozás folyamán az alábbi egyezményes nemzetközi kárfokozati sávokra kerültek átszámításra:

- 0–10% tünetmentes (egészséges)
- 11–25% veszélyeztetett (gyengén károsított)
- 26–60% közepesen károsított
- 61–99% erősen károsított (számottevően károsodott)
- 100% elpusztult.

A kárjelentésekben, az európai jelentéseknek megfelelően a hagyományos kárfokozatok kerülnek alkalmazásra, így a nemzeti jelentés is ezt a már jól bevált 5 fokozatú tematikát alkalmazza.

A 2004-ben mért adatokhoz viszonyítva 2005-ben az erdők egészségi állapota a levélvesztés alapján csekély mértékben, de romlott. Nőtt a kocsánytalan tölgy, a cser, a bükk, az akác és a nyárok, javulást mutatott azonban a kocsányos tölgy, az erdei-, a fekete- és a lucfenyő levélvesztése. A kiemelkedően magas, az erdők mintegy 15%-át érintő gypjaslepke-károsítás mellett az ország nyugati részében kiterjedt szűkár, Debrecen

környékén a szélsősége időjárás kapcsán nagy területű széldöntés következett be.

2005. évi állapotfelmérés során 1218 mintaponton 28 506 mintafa került minősítésre. 14 db új felvételi ponttal bővült a hálózat, ami tovább növelte a statisztikában megjelenő fák számát. A növekedés elsődleges oka a Debreceni Igazgatóságon az új erdőtelepítések kapcsán tovább folytatott rácsháló-felülvizsgálat (a 2005. évi pontlétesítés 76%-a).

A mintapontok fafaj(csoport)onkénti eloszlása – az egyéb kemény ombosok kivételével – követi a fafaj(csoport)ok

Fotó: *Detrich Miklós*

országos területi megosztásukat: akác 22,0%, tölgyek 19,7%, fenyők 13,9%, cser 11,5%, nyárok 8,4%, bükk 5,6%.

Kimutatható károk (26% feletti átlagos tű- vagy levélvesztés) a számottevően károsodott kategóriában 27,2% (2004-ben 25,0%). Ebből: akác 25,0%, tölgyek 41,4%, fenyők 23,2%, cser 27,0%, nyárok 19,8%, bükk 23,4%.

A mintavételei eredmények alapján a magyar erdők:

- 33,2 %-a tünetmentes „egészséges”
- 39,6 %-a gyengén károsodott (veszélyeztetett)
- 20,0 % a közepesen károsodott,
- 4,1 % pedig erősen károsodott.

Az elhalt fák a minta 3,1%-át teszik ki.

A fák számára kedvezőbb, csapadékosabb év ellenére 2005-ben az „összes koronakárosodás” az elmúlt évhez képest minden kárfokozatban, így összességében is kissé emelkedett.

Kiemelt káresemények

A 2005. év legjelentősebb erdővédelmi feladatát a *gypjaslepke* (*Lymantria dispar*), az elmúlt 40 évben nem tapasztalt mértékű, az erdők 15%-át, 280 000 hektárt érintő tömegszaporodása (gradáció) okozta. A gradáció mértékét az Erdővédelmi Mérő- és Megfigyelő Rendszer 2004-ben előre jelezte, így a gazdálkodók időben felkészülhettek a védekezésre. A gradáció rendkívüli kiterjedésére való tekintettel a Kormány a károsító elleni védekezésre 450 millió forint támogatást különített el. A jól

előkészített és az erdőgazdálkodók által szakszerűen végrehajtott, szükségyszerűen 42 000 hektárt meghaladó területű védekezésnek köszönhetően sikerült a lakosságot és a turizmus érdekeit megóvni a hernyóinvázió okozta kellemetlen hatásoktól. Eredményes volt a lombrágás miatt jelentős egészségi állapotromlásnak kitett faállományok védelme is. A 2005. évi fertőzési góciókban a gyapjaslepke visszaszorult. Az előrejelzések alapján a gradáció 2006-ban mérséklődik, de még mindig kiemelkedően magas, 200 000 hektárt meghaladó erdőterületet érint. Súlypontja a Balaton és a Bakony térségéből áttevődik az Északi-középhegység környékére.

A nyugat-magyarországi lucosokban jelentős szű (*Ips typographus*)-fertőzés jelentkezett. A határ menti területeken az osztrák erdészeti hatósággal együttműködve kezdték meg a károk felszámolását, az elpusztult és megtámadott egyedek kitermelését. A több ezer hektárt érintő egészségügyi termelés, eddig 365 hektár rendkívüli felújítási kötelezettséget is eredményezett, aminek során 162 000 m³ faanyag előrehozott kitermelésére került sor. A károsítás további terjedésének megelőzésére 2006-ban további 100 hektár erdőterületen szükséges a fertőzött faanyag kitermelése mintegy 47 000 m³ mennyiséggel. Tavaszra a fertőzött faanyag kikerül az erdőből, ezzel remélhetőleg visszaszorítható a szű további terjedése.

A május 18-i *vibarkár* Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyékben lokálisan mintegy 1228 ha erdőterület idő előtti véghasználatát vonta maga után. Az egy napos viharok további 1 459 ha erdőterületet érintett, ahol a károk egészségügyi vágással voltak kezelhetők.

Okok

Az erdei ökoszisztemek stabilitását és az erdei fák vitalitását különböző tényezők befolyásolják. Ezek közül a legfontosabbak:

- az időjárás
- a fák termőképessége
- az erdei károsítók (gombák, rovarok)
- az emberi behatás (emisszió, szennyezés).

Ezek a tényezők változó behatással bírnak: mind javítani, mind pedig rontani tudják az erdők egészségi állapotát. Az éves hatásokon túlmenően azok átnyúló, hosszan tartó jellege (savak, légszennyezés, aszály, klímaváltozás) az

Fotó: Pápai G.

erdő egészségi állapotára gyakorolt hatásait fokozzák.

Az egészségi állapot időbeni változását a 2004. és 2005. évek teljes mintafa állományának összevetésével lehet értékelni és bemutatni. Az elmúlt évek felvételei bizonyítják, hogy a lombzat állapota és az időjárás alakulása között értékelhető összefüggés van. Az időjárási tényezők legyengíthetik a fák ellenálló képességét a rovarátmadásokkal szemben. A megfelelő következtetések levonásához ezért lényeges a vizsgált időszak időjárásának ismerete.

2004. évre az enyhe csapadékszegény tél, esős tavasz és nyár volt jellemző. A 2005. évi csapadékosabb vegetációs időszak a lombos faállományoknál erősebb lombzat fejlesztését eredményezte, amely egyértelműen kedvezett az erdőállományoknak. Ezt a kedvező hatást az erdő egészségi állapot statisztikáiban azonban jelentősen lerontotta a már említett, nagymértékű gyapjaslepke-gradáció.

Az egyes fafaj(csoport)ok állapota:

Az akác egészségi állapotromlása nyomon követhető. Továbbra is jellemzi a túltartottság, a csúcscsáradás és a tőkorhadás. A túltartott állományokat leszámítva a megnövekedett csapadék látványos javulást eredményezett.

A tölgyek egészségi állapotromlása szintén nőtt. A lisztbarmat (*Microsphaera albitoides*) jelenléte állandó, mértéke erősödött, a tölgy földibolba (*Haltica quercetorum*) és a tölgy kéregpajzstetű (*Kermes quercus*) jelenléte helyenként jellemző. Elsősorban a fiatal állományokban a szelídgesztenye kéregrák (*Cry-*

phonectria parsitica) károsítása sajnálatosan továbbra is terjedőben van. A gyapjaslepke-károsítás középpontjában is a tölgy állt. Zalában a vad károsításának mértéke jelentett gondot.

A fenyők egészségi állapota a több csapadéknak köszönhetően országosan nézve enyhén javult, csökkent a levélvesztés mértéke. A hálózatos felmérésben azonban a nyugat-dunántúli jelentős, de lokális szűkárosítás nem jelenik meg kellő súllyal.

A cser egészségi állapotromlása 2005-ben tovább folytatódott. Ennek oka a gyapjaslepke károsítása volt, a károsító néhol nagy területű állományokat is tarra rágott (Veszprém). A fagyrepedések és fagylécek mértéke stagnál vagy csökkenőben van.

A nyár egészségi állapotát tekintve ugyancsak romlást mutat, a fertőzésre fogékony klónok fokozatos lecserélése azonban ellensúlyozza a túltartott állományok rontó adatait. Ennek is köszönhetően az alföldi hazai nyárasok állapota javult 2005-ben. A nyár kéregfekély (*Dothichiza populea*) károsítása országosan stagnálóban van.

A bükk egészségi állapotromlása emelkedett ugyan a Zala megyei károsítások kapcsán, de ennek ellenére 2005. évben az egyik legegészségesebb fajafaj.

Teendők

A koronakárosodás az erdők stressz-állapotát mutatja a különböző behatásokra. A tartamos erdőgazdálkodás és erdőkezelés mindenekelőtt az erdőállapot fenntartását és annak javítását szolgálja, ami hozzájárul az erdők egészségi állapotának megőrzéséhez. A koronakárosítások mérsékléséhez. A tartamos erdőgazdálkodás fenntartása, bővítése így nemcsak az erdők társadalmi értékének növelését segíti elő, hanem erdeink egészségi állapotának javulását is.

2006-ban továbbra is kiemelt figyelmet kell fordítani:

- a gyapjaslepke tömegszaporodásának alakulására és a hatékony védekezés megszervezésére,

- a nyugat-magyarországi lucfenyvesek szűkárosítására, indokolt esetben folytatni kell az egészségügyi termeléseket,

- a zalai bükkpusztulást nyomon kell követni, amennyiben nem az állományok regenerálódása következik be, hanem további romlás további intézkedéseket tehetnek szükségessé.

FVM Erdészeti Főosztály

Fotó: Detrich Miklós

Még néhány mondat a szúkárosításról

Nagy érdeklődéssel olvastam az Erdészeti Lapok decemberi számában Szép Tibor cikkét a Szombathelyi Erdészeti Rt. területén dúló szúkárosításról, mert sorai visszanyúlnak az 1946–49-es években zajló eseményekre is.

Mivel abban az időben a Soproni Tanulmányi Erdőgazdálkodás (majd Erdőgazdaság) területén dolgoztam, érdekes tapasztalatokat is gyűjthettem ebben a kérdésben.

A szúkárosításnak akkor nagyon sok állomány esett áldozatul. Három év alatt 45 000 m³ lucfenyőt kellett letermelnünk, amikor az egész gondnokság területén csak évi 13 000 m³-es fakitermelés volt előírva. Luc viszont csak a Hegyvidéki Erdészet területén volt. Mindez komoly feladatot jelentett erdőkerületeinknek. Kerületvezető erdészeinknek nemcsak a kitermelés, a hossztolás, a számbavételezés, a közelítés és a szállítás jelentett lényegesen több munkát, mint ezt megelőzően, hanem a megfigyelés, a károsítás csökkentése és annak megszüntetése is feladatunkká vált.

Megállapítást nyert, hogy főleg a 30 és 60 év közötti állományok károsodtak elsősorban, amelyek tápanyag- és víz-igénye ekkor a legnagyobb, de a soros elegyítésű erdőrészeket, és főleg a tölggyel elegyes lucosokat is nagy veszteség érte.

Érdemes arról is szólni, hogy a kilencvenes és a kétezres években a betűző szű (*Ips typographus*) mellett a rézmetsző szű (*Pityogenes chalcographus*), a firkáló szű (*Polygraphus polygraphus*), sőt egyéb szűfélék is megtámadták a lucfenyőt, míg a 46–49-es években csak a betűző szű károsított. Ezért a mostani károsítás az előbbinél összetettebb.

A betűző szű tömeges elszaporodását akkor is a csapadékban szegény, száraz, meleg esztendőök, a lucfenyő számára kedvezőtlen termőhelyek (száraz, felszáraz vízgazdálkodási fokozat) okozták, de Sopronban a bombatámadások után, a területeken visszamaradt kidőlt és derékba tört fák tömege is szerepet játszott. Ezek 2–3 évig heverték a lebombázott részekben, s mire megmunkálásukra sor kerülhetett, már a betűző szűk tömege lepte el az említett területeket. Ilyen volt a Sörházdomb és a szemben lévő erdőrész, a már kitermelt emlékerdő helyén.

Kialakult azonban több helyen (Farkasárok, Vadkanárok, Terv út men-

tén) olyan 50–80 m átmérőjű szűfolt, ahol minden fa elszáradt. A száradás a folt közepén indult el kora tavasszal, és néhány hét alatt a folt minden fáján már csak sárga tűk voltak. Később a fák kérge is fokozatosan lepergett, pedig ősszel még a terület minden fája egészségesnek tűnt.

Schwarz József, alias Hosszú Schwarz (így különböztették meg az erdőgazdálkodás területén akkoriban dolgozó három Schwarztól), kora tavasszal négykézláb mászta körbe a még zöld koronájú fák tövét, és nagyítóval kereste a fák körül a kéregrácsalékokat, amelyek jelezték, hogy hol hatolt be a szűbogár a fák kérge alá petézni. Ahol rágcshalékot talált, kivágásra jelölte a kérdéses faegyedet még zöld állapotában is. Kivágás után látta, hogy a korona felső részén már petezésre behatolt a betűző szű. A folt közepén ez már az őszi rajzáskor bekövetkezhetett, a folt közepétől távolabbi részekben csak kora tavasszal petézett a szű, s a behatolás már a törzs alsóbb részein is látható volt.

A rágcshalék azonban figyelmeztetett a szű támadási irányára. A kivágott fák fogófékét is számba jöhettek, főleg ha a gallyazás gyorsan követte a kitermelést. A folt letermelése, a faanyag feldolgozása (lekérgezése, a kéreg elégetése), a hosszolt anyag gyors elszállítása után a szúkárosítás ott már nem terjedt tovább.

Az említett szűfoltok helyén később megjelent a luc- és az erdeifenyő-újulat, aminek nagy része megmaradt, s ma is látható a Terv út és a Fehér út által határolt részben, az elágazástól mintegy 100 m-re vagy a Farkasárok oldalán.

Később az Erdészeti Technikum növénytanai szakkörös tanulói kigyűjtötték a régi Erdészeti Lapokból a luccal foglalkozó cikkeket. Már valamikor az 1860-as, 70-es években egy Erdélyi Mihály nevű erdész arra hívta fel a figyelmet, hogy mivel a szű a már száraz kéreg alá nem hatol be, az ellenük alkalmazott fogófák csak akkor tudják betölteni szerepüket, ha a kitermelés után a fákat azonnal legallyazzák, és ezáltal lassabban szárad ki a kéreg alatti rész.

A Riczingi út mentén, a Fáberrét előtti domb két oldalán a KfT és a VF között eredetileg lucfenyő-sorok is voltak. Ebben a soros ültetésben a 40-es évek elején a KfT és a VG még egy-két méterrel megelőzte a lucfenyőt, de 2–3 év alatt a luc behozta a hátrányt. A szúkárosítás alatt azonban a luc szinte teljesen kipusztult. Ennek okát abban láttam, hogy a KfT és a VF mélyebbre ható gyökerei a száraz időszakban is elérte a kapilláris vizet, s így vígan élt, ezzel szemben a lucfenyő vízhiányban szenvedett, kevesebb gyantát termelt, s ezzel a szű melegágyává vált.

A múlt emlékeit, tapasztalatait a jelenben zajló események hívták újra elő. Betegségek, károsítások a legszakszerűbb erdőgazdálkodás mellett is voltak, vannak és várhatóan a jövőben is lesznek. De mindannyian, akik szeretjük a természetet, bízunk abban, hogy szakembereink felkészültségükkel, szaktudásukkal hosszú távra megőrzik féltett kincsünket, a magyar erdőket.

Dr. Jereb Ottó
ny. erdőmérnök

Mezőgazdasági könyvhónap

Az idén is megtartották a tárgykörben érintett kiadók a Mezőgazdasági Könyvhónapot, amely már a határokon túl is bemutatkozott. A gazdag kínálatban sajnos csak elvétve találunk új kiadású erdészeti szakkönyveket. Kár. Fotó: Pápai G.

MEGOSZ Irodák országszerte

Új iroda nyílt Kaposváron

Köztudott, hogy a magyar magánerdők jelentős hányada, mintegy 30 %-a különböző okokból „nem működő” erdő. Nem engedhető meg, hogy ez a mintegy 250 ezer hektáryi erdő megfelelő kezelés hiányában pusztulni kezdjen, vagy az illegális fakitermelés áldozatává váljon. A MEGOSZ ezért kiemelt feladatának tekinti, hogy az elsőfokú erdészeti hatósággal, az Állami Erdészeti Szolgálat igazgatóságaival együttműködve felkutassa ezen erdők tulajdonosait és bevonja őket a törvényes előírások szerinti gazdálkodásba. Ugyancsak fontos, hogy a már működő magánerdők tulajdonosainak tájékoztatást nyújtsunk jogaikról, kötelezettségeikről, szaktanácsot és segítséget adjunk az eredményes erdőgazdálkodáshoz. Ezen feladatok ellátásában kiemelt szerepe van a MEGOSZ helyi irodáinak, amelyek Szolnokon, Zalaegerszegen, Baján és Kaposváron működnek eredményesen.

Első irodánk több mint két éve Szolnokon nyílt meg, majd ezt követte a zalaegerszegi iroda, amelyről külön ismertetőt közlünk cikkünk után. Az elmúlt év során újabb két részleggel bővültünk Baján és Kaposváron.

Ez utóbbi iroda hivatalos megnyitója 2006. február 16-án volt, mely

eseményről az alábbiakban számolunk be.

A meghívott szakembereket, a sajtó munkatársait és az érdeklődőket *Horváth István*, az iroda vezetője üdvözölte, és tájékoztatást adott az új MEGOSZ-részleg feladatairól, amelyek a következők:

- A még gazdálkodó nélküli erdőterületek bevonása az ellenőrizhető erdőgazdálkodás körébe Somogy megyében.

- Leinformálható gazdák regisztrálása és kiközvetítése a magánerdő tulajdonosok igénye szerint.

- Teljes körű ügyintézés – az erdei munkák teljes palettájával, adminisztrációval és értékesítéssel.

Az irodavezető külön kiemelte és megköszönte azt a mindenre kiterjedő előkészítő és szervező munkát, amit *Porga Andrea* megyei koordinátor végzett. Nélküle a kaposvári iroda most nem fogadhatná az érdeklődőket.

Szepesi András, az FVM Erdészeti Főosztályának vezetőhelyettese a magánerdő-gazdálkodás növekvő fontosságát hangsúlyozta. Kiemelte az erdő immateriális hasznait a gazdasági funkció mellett. Jelezte ugyanakkor azt is, hogy az erdészet, erdőgazdálkodás, a

vidékfejlesztés fontos elemeként jelenik meg a következő költségvetési periódus uniós elképzelései között.

Ezt követően *Nádas József*, az ÁESZ Kaposvári Igazgatóságának vezetője ismertette Somogy megye magán-erdőgazdálkodói viszonyait. Elmondta, hogy a mintegy 184 000 hektár erdőből valamivel több, mint 74 000 hektár van magántulajdonban. A somogyi magán-erdő-területeknek csupán 20%-án nem folytatnak bejegyzett erdőgazdálkodási tevékenységet, ami az országos átlaghoz képest igen jónak mondható, de szeretnék ezt az Unióban is elfogadható 5-10%-os szintre leszorítani és ebben a munkában számítanak a MEGOSZ segítségére. Az első kivételű erdőtelepítések a termőhelynek megfelelő fafajjal (ebben az őshonos fafajok aránya több, mint 50%) kerültek megvalósításra. A tulajdon-, használati, kezelői viszonyokban 1981-1996 között bekövetkezett nagy változás és a költségvetési forrás hiánya miatt a vártnál lassabban, de megindult az erdőtelepítési program végrehajtása. Az elkövetkező 10 évben a kormány mintegy 175 000 hektár új erdő telepítését tervezi, amiből Somogyban előreláthatólag 50 000 hektár valósul majd

Fotók: Detrich Miklós

meg. Ehhez a magán csemetekertek biztosítani tudják a szükséges ültetési anyagot.

Luzsi József, a MEGOSZ elnöke rámutatott arra, hogy a magánerdő a közelmúltban olyan gazdasági tényezővé vált Magyarországon, amellyel számolni kell. A MEGOSZ fontos érdekképviseleti feladatain túlmenően, eleget téve a növekvő érdeklődésnek, információ-átadási, szaktanácsadási, általános tájékoztatási feladatokat is el kell, hogy lásson a magánerdő-tulajdonosok körében. Az erdők birtokosai és kezelői azonban nyilván helyi, megyei szinten szólíthatók meg legkönnyebben s ennek leghatékonyabb eszköze egy az egész országot átfogó MEGOSZ irodahálózat lehet.

A MEGOSZ irodáival kapcsolatos legfontosabb információk a következők:

A MEGOSZ Szolnoki Irodája:

Cím: 5000 Szolnok, Szabadság tér 2. fsz.2.

Telefon/fax: 06-56-411-013

Irodavezető: *Luzsi József*

Elérhetőség: 06-30-953-55-94

e-mail: megosz@mail.datanet.hu

Nyitva tartás: egész héten, de személyes konzultációhoz telefonon kérünk előzetes egyeztetést.

A MEGOSZ Zalaegerszegi Irodája:
Cím: 8900, Zalaegerszeg, Zrínyi Miklós u. 36.

Telefon: 92-312-051

Irodavezető: *Nagy Attila Norbert*

Elérhetőség: 06-30-9791-872

Koordinátor: Kovács Klaudia

Elérhetőség: 06-30-534-9993

e-mail: nanorb@axelero.hu

Nyitva tartás: kedd: 8.00-12.00 óráig, péntek 8.00-12.00 óráig

A MEGOSZ Bajai Irodája:

Cím: 6500 Baja, Szent Imre tér 2.

Telefon/fax: 06-79-420-092

e-mail: joeodor@mail.datanet.hu

Irodavezető: *Dr. Ódor József*

Elérhetőség: 06-30-953-31-63

Nyitva tartás: minden nap 8.00-16.00 óráig, de személyes konzultációhoz telefonon kérünk előzetes egyeztetést.

A MEGOSZ Kaposvári Irodája:

Cím: 7400 Kaposvár, Bajcsy-Zs. utca 50. II. em. 22.

Telefon/fax: 06-82-410-475

e-mail: megosz@freemail.hu

Irodavezető: *Horváth István*

Elérhetőség: 06-30-929-72-18

Magyei koordinátor: *Porga Andrea*

Elérhetőség: 06-30-395-25-34

Nyitva tartás: kedd 10.00-18.00 óra, szerda-csütörtök: 12.00-16.00 óráig

Dr. Sárvári János

Szövetségben a fákkal

Minden hónap második hetének keddjén a Duna televízióban láthatjuk *Rozsnyay Aladár* 30 perces, erdőről szóló filmsorozatát, melynek célja az alkotó szerint: „lehetőleg teljes körűen és összefüggéseiben mutassa be a természet világát az ősi folyamatoktól a mai, globális és helyi problémákig. Mindezt oly módon, hogy élénk tárja az erdő, a táj és egészségben a természet, az egyes emberek, közösségek, a mindenkorai társadalom együttélését. Földtörténeti, történelmi, társadalom- és kultúrtörténeti, etnográfiai, irodalmi és művészeti megközelítésből, nem elhagyva olykor a napi aktualitásokat sem.”

Ne felejtjük: minden hónap második hetének keddjén „Szövetségben a fákkal” a Duna televízión.

36 éves erdő- és vadgazdálkodási technikus több mint 10 éves szakmai gyakorlattal munkát keres. Minden megoldás érdekel. Telefon: 06 20 993 7908.

MEGOSZ Zalaegerszegi Iroda

A MEGOSZ Irodát 2004. május 1-jével indítottuk el az Állami Erdészeti Szolgálat épületében egy 35 m²-es irodában. Az iroda működését indokolta, hogy cégünket a Nanorb Kft.-t, amely erdészeti integrátor és közel 2000 ha-on folytat szakirányítást, számos alkalommal felkereste erdőtulajdonos, erdőgazdálkodó, illetve erdőgazdálkodás iránt érdeklődő ember, hogy segítsük munkájukat. Úgy gondoltuk, hogy szaktanácsadással az erdőt érintő problémákról, ezek megoldási lehetőségeiről egy külön fórum keretében a MEGOSZ égisze alatt egy iroda rendelkezésre bocsátása mellett működünk.

Röviden összefoglalva, segítséget nyújtunk:

- az erdő értékének meghatározásában,
- faanyag-szállítások megszervezésében, lebonyolításában,
- az éves erdőgazdálkodási terv elkészítésében,

- kitermelt faanyag értékesítésében,
- erdőművelési munkák megtervezésében, kivitelezésében, ellenőrzésében,
- fahasználati munkák megtervezésében, kivitelezésében, ellenőrzésében,
- az erdőben előforduló munkákhoz erdész végzettségű szakember biztosításában, kölcsönzésében,
- rentábilis erdei munkák előzetes megfinanszírozásában,
- erdei vadkárak felmérésében, ügyintézésében,
- igazságügyi szakértőként nyújtott szolgáltatás erdőgazdálkodást érintő ügyekben.

Egyéb szolgáltatásaink:

- erdőgazdálkodással foglalkozó szakkönyvek értékesítése,
- ha valaki bejön az irodába, lehetősége nyílik szakmai folyóiratok áttanulmányozására, fénymásolására is (Profifa, Hírfa, Erdészeti Lapok), ezen kívül ren-

delkezésre állnak a hatályos erdészeti, vadászati, természetvédelmi törvények.

Zala megyében az erdőterületek közel fele magánkézben van, ezen területek többsége erdőgazdálkodás szempontjából rendezetlen. Legtöbb esetben azzal keresik fel irodánkat az erdőtulajdonosok, hogy segítsük behatárolni, hogy hol vannak erdőtulajdonaik, járjuk közösen körbe és nézzük meg az erdő állományleíró lapjait, üzemtervi adatait, amely adatok birtokában kérnek tőlünk egy előzetes értékbecslést.

Az iroda felszereltsége: telefon, számítógép, fénymásoló, nyomtató, íróasztal, tárgyalóasztal, szakkönyvek, szakkönyvek, MEGOSZ-ról szóló kiadványok, prospektusok. Számítógépünkön rendelkezésre áll szinte az összes Állami Erdészeti Szolgálat ügyintézéséhez szükséges nyomtatvány, amelynek kitöltésében szintén segítséget nyújtunk.

Kovács Klaudia

A holtfa erdészeti és természetvédelmi szerepe szakmai fórum

A WWF Magyarország bemutatta a „Holtfa az élő erdőkért” című új kiadványát, melyből idézünk:

„Az európai erdőkben a biológiai sokféleség csökken. Ebben meghatározó szerepet játszik, hogy a gazdasági rendeltetésű erdőkben nagyon kevés a holtfa, és a védett területeket sem megfelelően kezelik. Szerencsére Európában megmaradt néhány őserdő, amelyek közvetlen módon bizonyítják a holtfa és a biológiai sokféleség közötti szoros összefüggést.

Az erdők természetességének megítéléséhez nem elég megállapítani, hogy milyen fajok alkotják. A kérdés összefügg a koronaszint vertikális és horizontális mintázatával, a természetes biológiai folyamatok meglétével, az erdő természetes bolygatásokhoz kapcsolódó regenerációs képességével és az erdőállományok táji felaprózódottságával (fragmentációjával). Éppen azért, mert a természetesség ilyen bonyolult fogalom, mérésére gyakran azokat az indikátor fajokat, mikroélőhelyeket és erdőszerkezeti elemeket használják, amelyek a természetes erdőkre jellemzőek. Ezek közül az egyik: a holtfa.

A holtfa mennyiségi és minőségi jellemzői szoros összefüggést mutatnak az erdők természetességi állapotával, ezért alkalmas indikátor az európai erdők minősítésére. A kutatók és a kormányzati szervek folyamatosan kutatják, hogy mennyi holtfa van a referenciának tekinthető, gazdálkodástól régóta mentes erdőkben, és ehhez képest mennyi holtfa található a gazdasági erdőkben.

A holtfa mennyisége függ a termőhelyi viszonyoktól, az állományalkotó fafajok faanyagának lebomlási sebességétől, a természetes bolygatások tér- és időbeli léptékétől, az erdő történetétől és az emberi beavatkozásoktól. A holtfa típusok arányát, valamint a fák lebomlási idejét befolyásolja, hogy mi okozza a fák elhalását (villámcsapás, viharkár, szárazság, betegség stb.). Egyes bolygatási események (pl. kiszáradás) inkább álló, mások (pl. viharkár) inkább fekvő holtfát eredményeznek. A holtfa „optimális” mennyiségének megítélését nagyon nehezíti, hogy mennyiségi és minőségi sajátosságai a referenciának tekinthető természetes erdőkben is óriási változatosságot mutatnak. A gazdasági erdőkben a gazdálkodási mód alapvetően meghatározza a holtfa mennyiségét.

Néhány európai referencia őserdő

Finnország: Alacsony fahozam mellett a holtfa mennyisége is csekély. A lappföldi őserdőkben az átlagos holtfa mennyiség az erdei fenyvesekben 19 m³/ha, a lucfenyő uralta, lágyszárúakban gazdag erdőkben 60 m³/ha körül van.

Lengyelország: A Bialowieza erdő – Európa egyik legtermészetesebb erdeje – a lengyel–fehérorosz határon fekszik, az 1300-as évek óta védett vadászrezervátum. A lengyel oldalon az erdő 17%-a (10 500 ha) nemzeti park, ennek fele 80 éve fokozottan védett (nincs fakitermelés). A rezervátumban a holtfa a föld feletti biomasszájának kb. negyedét teszi ki, 87 és 160 m³/ha között változik.

Szlovákia: A Poloniny Nemzeti Park-

ban lévő Havesova 171 hektáros erdőrezervátum, a főfafaj a bükk. Az átlagos holtfa-térfogat 121 m³/ha.

Magyarország: Három természetes referenciának tekinthető bükkös rezervátumban az átlagos holtfa-mennyiségek a következők: Bükk (őserdő) – 175 m³/ha, Mátra (Kékes Észak) – 106 m³/ha, Aggteleki-karszt (Alsó-hegy) – 40 m³/ha.

Románia: Négy természetes erdőrezervátumot mértek fel (Sercaia Brassó megyében, a Gemelele a Retyezátban, a Néra forrásvidéke a Szörényi-érchegységben, a launa Craiova Krassó-Szörény megyében), a holtfa mennyisége 49 és 128 m³/ha között változott. A Néra-forrás 5028 hektáros erdőrezervátuma 1975 óta védett. Ez Európa egyik legnagyobb bükk őserdeje, ökológiailag kifejezetten stabil. A holtfa mennyisége 78–121 m³/ha.

Franciaország: A Fontainebleau 136

Ország	Holtfa térfogat (m ³ /ha)	Az adatok jellege
Ausztria	0,6	35 cm átmérő feletti fatermesztési célú erdők (az összes erdők 88%-a)
Belgium	9,1	regionális átlag (Vallónia)
Franciaország	2,2	országos átlag
	6,7	maximális érték egy erdőrésztletben (Savoie)
Finnország	2–10	fatermesztési célú erdők átlaga
Luxemburg	11,6	országos átlag
Magyarország	3–30	mátrai hegyvidéki gazdasági bükkösök
Németország	1–3	egy szövetségi állam (Bajorország átlagértéke)
Svájc	12	országos átlag
Svédország	6,1	országos átlag
	12,8	regionális maximum (Észak)

hektáros erdőrezervátum, amelyet utoljára 1372-ben vágták tarra, 1853 óta minden fakitermeléstől védik. Legfontosabb fafajái: bükk, tölgy, gyertyán és hárs. A holtfa térfogata hektáronként 142 és 256 m³ között változik, a magasabb értékek egy nagy vihar következményei.

Földközi-tenger vidéke: Ezen a vidéken általában nem becsülik meg a famatuzsálemeket. Referencia-erdőkről tudunk Olaszországban (Toszkána), Görögországban (Rodope-hegység), Horvátországban (Velebit-hegység). A művelés alatt álló erdők öreg fáinak is megvan a jelentőségük. Olaszország, Spanyolország, Marokkó és Tunézia paratölgy erdőiben és szelídgesztenye állományokban, de még a gyümölcsösökben is sok olyan öreg fát találunk, amelyek a mediterrán madár-, bogár- és denevérfajok megőrzésében fontos szerepet játszanak.

Átlagos holtfa-térfogat néhány európai ország erdeiben

Bár a mintavételi eljárások különbsége miatt a számadatokat nehéz összehasonlítani, az országos erdőleltárokból származó adatok kirívóan különböznek az őserdő jellegű erdőkben mért holtfa-térfogattól (I. táblázat).

Előadások:

– Adalékok az erdei holtfa természet- és erdővédelmi jelentőségéhez. *Dr. Csóka György* osztályvezető, Erdészeti Tudományos Intézet

– Szűbogararak és a holtfa – avagy vágni vagy nem vágni – a hazai fenyesekben. *Dr. Lakatos Ferenc* egyetemi tanár, Erdő- és Faanyagvédelmi Intézet, Nyugat-Magyarországi Egyetem

– A holtfa eddigi és jövőbeli szerepe és kezelése az erdőgazdálkodási gyakorlatban a Pilisi Parkerdőnél. *Pilisi Parkerdő Rt.*

– A holtfa fontossága és megőrzésének gyakorlata a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság működési területén. *Kézdy Pál* osztályvezető, Duna-Ipoly Nemzeti Park

– A holtfa és a gombák. *Dr. Siller Irén* egyetemi adjunktus, Szent István Egyetem, Állatorvos-tudományi Kar, Növényzeti Tanszék

– A holtfa biológiai szerepe. Mennyi holtfa van és mennyinek kéne lenni erdeinkben? *Ódor Péter* posztdoktori ösztöndíjas, ELTE Növényrendszertani és Ökológiai Tanszék

Rendezők:

A WWF Magyarország és a Pilisi Parkerdő Részvénytársaság.

Fotó: **Pápai G.**

Aki megújította a kôrösi erdőséget, Simonfy Ákos

Felavatták a református temetőben Simonfy Ákos rubindiplomás erdőmérnök síremlékét, aki két ízben, 1896–1900-ig és 1921–1946-ig volt Nagykőrös város és az erdőbirtokosság főmérnöke. Ő végezte el – akkor újszerűnek számító módszerével – a rábizott futóhomokos területek fásítását Nagykőröstől Pótharasztig. Simonfy Ákos Erdélyben, a Háromszék megyei Baróton született 1867-ben. Édesapja Bem tábornok katonarósa volt. Följegyezték róla, hogy ő látta utoljára Petőfi Sándort, amint villogó karddal a szászok által vezetett ellenség közé rohant. Simonfy Ákos a Selmechányai Főiskola erdőmérnöki karán szerzett diplomát. Végzése után a nagybányai állami erdőigazgatóság mérnöki osztályára került, és bár a millenniumi kiállításra készített erdészeti építkezésekre vonatkozó miniatűr modelljeit miniszteri dicsérrel és kiállítási emlékéremmel jutalmazták, előmenetelével mégsem volt elégedett, és 1896-ban beadta pályázatát a megüresedett nagykőrösi erdészeti főmérnöki állásra. A nagybányai erdőigazgató kitűnő ajánlásának köszönhetően 19 pályázó közül az ő jelentkezését fogadták el. Akkor a nagykőrösi erdőbirtokon kívül a város tulajdonát képezte a várostól 40 kilométerre lévő Pótharaszt is, és a területek erdőinek kezelése egyáltalán nem szakszerű módon történt. A fiatal erdőmérnök azonnal megkezdte – újszerű módon – a földfordítással való akáctelepítést. Az új telepítési módról az Erdészeti Lapok szakfolyóirat többször is megemlékezett. Munkásságát a Földművelésügyi Minisztérium hamarosan elismerte és jutalomban részesítette. Ennek ellenére 1900 novemberében elvállalta a szülőföldjéhez hasonló klímájú Dalmát tengerparthoz közeli Modrus-Fiume vármegyében lévő sötétvölgyi erdőgazdaság vezető erdőmérnöki állását, mert úgy érezte, hogy nem tudja megszokni az alföldet. Új munkahelyén vezetésével 24 ezer hold nagy értékű fenyes felhasználásához és újraerdősítéséhez kezdtek. Fenyő árbofcát szállítottak Törökországba, Egyiptomba, Velencébe, ahol ő irányította a megromgált épületek új cölöptalapatának lerakását. A horvát erdőbirtokról 1914-ben távozva a kolozsvári kerületi erdőfelü-

gyelőséghez nevezték ki erdőtanácsosnak, ahol 1921-ig maradt. Ekkor, miután nem volt hajlandó román szolgálatba lépni, visszajött Nagykőrösre, ahol eltávovozása óta törést szenvedett az általa megkezdett munka. Erdősítési munkálatait megtekintette Kaán Károly, az országos erdészeti államtitkár és folyamatosan tanulmányozták az ország erdőmérnökei. Simonfy Ákos jó polgára volt a városnak. A nála alkalmazásban lévő családokat jó szívvel támogatta. Egészen 79 éves koráig állt a város szolgálatában. A háború után nagyon elszegényedett. Magányosan, elhagyatva halt meg csaknem százévesen 1962-ben. Hábel György gyémántdiplomás erdőmérnök, a Magyarok Világszövetségének tagja, Simonfy Ákos nagy tisztelője kereste meg az Arany János Múzeumot néhány évvel ezelőtt azzal a kéréssel, hogy segítsenek neki Simonfy Ákos sírját megtalálni. A rendkívül elhanyagolt állapotban lévő sírt – a református egyház és az önkormányzat anyagi támogatásának, valamint Bekő István gazdasági-temetőgondnok hathatós segítségével köszönhetően – sikerült rendbehozni és sírkövel ellátni. A sírt az egyház védetté nyilvánította. Az avatáson jelenlévő egyik helyi közbirtokosság vezetőjének jelenléte is biztosíték arra nézve, hogy a sírja a jövőben is gondot fordítanak.

-SZM

Fotó: Szakács László

JEGYZŐKÖNYV

készült az Országos Erdészeti Egyesület elnökségi üléséről.

OEE Klub, Budapest, Fő u. 68. sz.

2006. március 14.

Az OEE elnöksége soros ülését tartotta az OEE Klubjában. *Cserép János* elnök köszöntötte a megjelent elnökségi tagokat és a tanácskozási joggal meghívottakat. (Megjelentek: *dr. Péti Miklós* magánerdőkért felelős alelnök, *Doros István* technikus alelnök segítő, *Bejczy Péter*, *Csiha Imre*, *Molnár György* régióképviselek, *dr. Szikra Dezső* Erdészeti Lapok SZB elnök; kimentésüket kérték: *Duska József* alelnök, *Firbás Nándor*, *Puskás Lajos*, *Pallagi László* régióképviselek, tanácskozási joggal meghívottak közül megjelentek: *Kolozsvári Ákos* EB elnök; *dr. S. Nagy László* Szeniorok Tanácsa elnök, *dr. Sárvári János* MEGOSZ főtitkár, *Ormos Balázs* főtitkár, *Mester Gézáné* titkárságvezető).

Cserép János elnök megállapította, hogy az elnökség 7 fővel határozatképes. Az írásban előre jelzett napirendi pontokat tette fel szavazásra az elnök, mellyel az elnökség egyetértett. *Bejczy Péter* régióképviselek kért szót és indítványozta, hogy az OEE-t és személyét érintő ügyet tárgyalja meg először az elnökség. Az elnökség tagjai részére írásos anyagot adott át. Az elnökség átanulmányozta az iratokat, majd Cserép János elnök kiegészítést és hozzászólásokat kért a jelenlévőktől. A *Bejczy Péter* által átadott írásos anyag bemutatva, hogy a Szombathelyi HCS választásokat megelőzően és azt követően személyét munkakörében fenyegető felszólítás érte, melynek tárgya a helyi csoport titkári és régióképviseleli jelöléstől való elválás volt. A felszólításnak nem tett eleget, ezért fenyegetést kapott a Szombathelyi Erdészeti Zrt.-nél betöltött munkaköréből való eltávolítása ügyében. Az elnökség tagjai és a meghívottak is kifejtették véleményüket. *Dr. Péti Miklós* magánerdőkért felelős alelnök, kérdésre előadta, hogy a szombathelyi választáson végig jelen volt, az szabályszerűen zajlott le, sem akkor, sem utána kifogás nem merült fel a választásokkal kapcsolatosan. *Bejczy Péter* szabályos körülmények között került megválasztásra, a jelenlévő 99 fő helyi csoport tagból 70-en adták rá szavazatukat. A választásról hivatalos jegyzőkönyv is

készült. Az elnökségi ülésen hozzászólók törvényességi vizsgálatot javasoltak, hiányolták az OEE Etikai Kódexének meglétét, a törvényesség betartását és betartatását igényelték és határozatot meghozatalát javasolták. (*Csiha Imre* régióképviselek hivatali elfoglaltsága miatt az üléstermet elhagyta.)

Az elnökség határozatba foglalta döntését:

2/2006. (márc.14.) sz. elnökségi határozat:

Bejczy Péter elnökségi tag, az OEE elnöksége 2006. március 14-i ülésén, a Nyugat-Dunántúli régió képviselőjeként felszólamlással élt. Bejelentette, hogy személy szerint őt méltatlan támadás érte, mint az OEE helyi csoportjának volt és újraválasztott titkárát.

A szabályosan megtartott és érvényes választáson, több jelölt közül Bejczy Péter nyerte el a HCS titkári funkciót, valamint a régióképviselek személyére vonatkozó jelölést. A választáson az OEE Országos Választási Bizottsága kiküldött tagja, dr. Péti Miklós végig részt vett, aki semmilyen szabálytalanságot nem tapasztalt és nem érkezett a választással kapcsolatos kifogás és bejelentés sem.

Bejczy Péter elmondása szerint támadás érte a választást megelőzően és választás után is, hogy nem mondott le a jelölésről más személy javára. E támadás a munkahelyi egzisztenciáját érintheti, illetve fenyegeti.

Az elnökség a fenti ügyet megtárgyalva, határozottan kiáll – eddigi OEE munkája alapján – Bejczy Péter megválasztott HCS titkár mellett és felhívja az érdekeltek figyelmét, hogy az ilyen magatartás méltatlan a HCS, valamint az OEE egészének történeti hagyományaihoz. Az OEE elnöksége és tagsága mindenkor képviseli és támogatja a munkájukat becsülettel végző tisztségviselőit és az ilyen befolyásolási kísérleteket határozottan visszautasítja.

(Jelen van 6 fő; a határozatot egyhangúan megszavazta az elnökség.)

Az elnökség a hatáskörébe tartozó

kitüntetések elfogadásával folytatta munkáját.

Bogdán József a Díj Bizottság elnöke előzetesen ellenőrizte a javaslatokat, melyek az elnökség elé kerültek.

Az elnökség megvitatta a szakosztályok által beküldött javaslatokat és saját javaslataival kiegészítve, meghozta döntését:

3/2004. (márc.14.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség vita után megszavazta az egyesületi kitüntetésekre adott elnökségi javaslatokat és utasította a főtitkárt, hogy a Díj Bizottsághoz határidőre továbbítsa azokat. (Jelen volt 6 elnökségi tag, a határozatot egyhangúan megszavazták.)

A második napirendi pontban az elnökség megtárgyalta az írásban előterjesztett javaslatot az erdészeti ágazat jövőjéről, mely a parlamenti pártoknak és vezető politikusoknak kerül átadásra. A javaslat a FAGOSZ, MEGOSZ és OEE közös indítványára létrehozott bizottság munkája, mely az Erdőtörvény módosítása céljából került megalakításra. Az elnökség az elkészült tervezettel egyetértett, azzal, hogy markánsabban kell megfogalmazni az állami erdőgazdálkodással és nemzeti parkokkal kapcsolatos bekezdéseket.

4/2006. (márc.14.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség elfogadja a beterjesztett „AZ ERDÉSZET MEGOLDANDÓ FELADATAI – FAGOSZ, MEGOSZ, OEE felhívás a parlamenti pártok részére” munkaanyagot. A véglegesített felhívást a parlamenti pártoknak meg kell küldeni vagy személyesen átadni az elérhető politikusoknak, parlamenti képviselőknek. Az egyeztetett és véglegesen elfogadott felhívást az Erdészeti Lapokban közzé kell tenni.

(Jelen van 6 fő; a határozatot egyhangúan megszavazta az elnökség.)

A harmadik napirendi pontként az elnökség a Gazdasági és Közlekedési Minisztériummal megkötendő szerződést ismételtén áttekintette. A szerződés tárgya a megújuló energia hasznosítása, kiállítás, konferencia szervezése és az oktatás, kutatás területén való együttműködés. Az együttműködő felek Sopron Megyei Jogú Város, a Nyugat-Magyarországi Egyetem és a Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége. Az aláírás

bejelentése és protokolláris előkészítése a 2005. december 9-i Küldöttközgyűlésen megtörtént, most az aláíráson a sor.

Az egyebek napirendi pont keretében Cserép János elnök megköszönte a Pécsi Helyi Csoport és a MEFA Zrt. vezetésének és tagságának a színvonalas Országos Erdészbál megszervezését.

5/2006. (márc.14.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség határozatában közölni meg a Pécsi Helyi Csoport és a MEFA Zrt. vezetésének és tagságának az Országos Erdészbál színvonalas megszervezését. A rendezvény életben tartásával folytatódott az Egyesület évszázados hagyománya, a szakmai érdekérvényesítés melletti baráti együttlét és az egyesületi szellem ápolása.

(Jelen van 6 fő; a határozatot egyhangúan megszavazta az elnökség.)

Dr. S. Nagy László, a Szeniorok Tanácsa elnöke, tájékoztatta az elnökséget, hogy 2006. április 10-én *dr. Lámfalussy Sándor* úr lesz az előadó a Szeniorok Tanácsa összejövetelén.

Ormos Balázs főtitkár tájékoztatta az elnökséget, hogy az Erdészcsillag Alapítvány 2006. évi tevékenységét és a jövő terveit át kell tekinteni a következő elnökségi ülésen.

A főtitkár tájékoztatta az elnökséget, hogy az Egyesület programjában szereplő Erdész Öregek Otthona kialakítására is alkalmas épület eladásra kerül Sopronban. Az épület a volt Gyerekszanatórium, mely jelenleg a Nyugat-Magyarországi Egyetem tulajdonában van. Jó lenne, ha a szakma meg tudná menteni az erdőhöz csatlakozó épületet, mely ára 330 millió Ft. Az elnökség nem foglalt állást az ügyben.

A főtitkár a továbbiakban tájékoztatta az elnökséget, hogy *dr. Andor József* tagtársunk felhívása nyomán, mely az 1956-os évfordulóhoz kötődően, „Ültess fát a hősökért” országos mozgalmat indított, a kuratórium tagjai közé választotta Ormos Balázs főtitkárt. További erdész tagok *prof. dr. Faragó Sándor* rektor és *dr. Pethő József* tagtársunk.

Több hozzászóló nem lévén, Cserép János megköszönte a megjelent meghívottak, valamint az elnökség aktív munkáját és az ülést bezárta.
kmf.

Ormos Balázs
jegyzőkönyvvezető
Cserép János
elnök

Hitelesítők: **Molnár György**
Dr. Péti Miklós

Boldizsár Antal **1929–2006**

Életének 77. évében váratlanul elhunyt Boldizsár Antal, az ÉSZAKERDŐ Zrt. Délbükki Erdészeti Igazgatóságának ny. igazgatója. 2006. február 16-án családtagok, erdészek, vadászok, öregek és fiatalok sokasága kísérete utolsó útjára a miskolci Szent Anna temetőben.

Már gyermekkorában megtanulta a szakma szeretetét, az emberséget, a megfontolt, fegyelmezett munkát, mert édesapja is erdész volt. Trianon miatt Csikból menekülve a Miskolci m. kir. Erdőhivatalnál kapott beosztást és egész életét a bükk-i erdőhivataloknál töltötte.

1950-es évek politikai torzulásai miatt nem folytathatta gimnáziumi tanulmányait, soron kívül behívták munkaszolgálatos katonának, de ez sem szegte kedvét, hogy az erdészetnél találja meg élete értelmét. Tanulás és szakvizsga, műszaki vezetés és erdészeti technikum, munkasikerek és kitüntetések után 1963. július 1-től a Mocsolyástelepi Erdészet vezetője.

Az 1812-ben telepített kincstári kolónia az ország egyik legrégebb erdészeti központja. 1818-ban Districte, később Revier Mocsolyás, azután erdőhivatal, erdőgondnokság, üzemegység, erdészet. Az átszervezések miatt területe többször változott, 1973 óta a 600 méternél magasabb Tölgyes-Mátra térségétől a Tiszáig-Sajóig terjed. A mintegy 1100 km²-en 3 erdőgazdasági tájban, 28 község határában fekvő 7500 ha állami erdőben a Bükk-i és a Hortobágyi Nemzeti Park, a Borsodi Mezőségi Tájvédelmi Körzet természeti értékeit is védeni kell. A hagyományos erdőgazdálkodás mellett 200 ha szántót műveltek, magpergetőt, nagyüzemi csemetekertet üzemeltettek.

Ezen adatok ismeretében tudjuk értékelni azt a munkát, amit a mocsolyásiak végeztek Boldizsár Antal vezetésével. E munka során mutatkozott meg kiváló szervező és irányító készsége, közgazdasági szemlélete, határtalan szakmaszeretete. A közös munka eredményeként született a mondás az 1970-es években: „Mocsolyás emberemlékezet óta élzem”. Igazi gazdája volt az erdészetnek és ezt értékelték a mocsolyási úttörők is 1972 májusában, a sokadik ülézemavatón, amikor saját szerkesztésű „Fagazdasági Híradóval” és ünnepi műsorról köszöntötték az erdészetet, benne szüleit.

Másfél tucat kitüntetés és érem, külföldi jutalom- és tanulmányutak jelzik Boldizsár Antal elismertségét, aki munkatársaival szemben mindig segítőkész, türelmes, mások gondjaira odafigyelő, együttérző, de szigorú vezető volt. Szívügye volt a vadgazdálkodás, mert az erdészet hegyvidéki része mindig üzemi vadászterület volt.

Nyugdíjasként kertészkedett, művelte szőlőjét és szívesen kínálta meg látogatóit finom boraival. Szakszerű erdőtelepítése vonzotta az érdeklődőket és halála előtt néhány nappal még az esedékes 6,8 ha első kivitel terveit egyeztette az erdészeti szolgálattal.

2005 karácsonyára jelent meg „Kisgyőr Történelem és néphagyomány” c. monográfia, amiben „Erdész voltam Mocsolyáson”

címmel emlékezik vissza a küzdelmes évtizedekre. Ebben írja: „Az erdészszakma nemcsak puskából áll... Mindig fontos a szavahihetőség, az egyenes jellem... A jó erdész szeresse munkáját”.

Boldizsár Antal szavahihető, egyenes jellem volt. Szerette munkáját. Így marad meg emlékezetünkben is!

Isten Veled Tóni!

Járasi Lőrinc

Pap Zoltán **1964–2006**

2006. február 17-én kísértük utolsó útjára Pap Zoltán erdőmérnököt Csurgón. Szünni nem akaró fájdalommal búcsúztak tőle szerető családja, kollégái, barátai.

Az ország másik végében, Hajdúnánáson született és gyerekeskedett. A gimnáziumot már Hajdúböszörményben végezte, majd sikeresen felvételizett az Erdőmérnöki Karra. A felvételi után került először Somogyba – előfelvételiként Marcaliban töltötte le egyéves katonai szolgálatát.

Az egyetemi évek során – 1986-ban megnősült, ott született első gyermeke is. Nem sokkal ezután sikeres államvizsgát tett.

Friss diplomával 1988-ban került a SEFAG Nagybjajomi Erdészetéhez – erdőmérnök-gyakornok, majd műszaki vezető volt. Két év múlva lett az Iharosi Erdészet munkatársa, ahol másfél évtizedet töltött fahasználati műszaki vezetőként, majd ágazatvezető főmérnöként.

Nem mindennapi bensője folytán egyszerre tudott lenni tudatos erdőmérnök és megértő jó barát, a reá bízott erdő ura és egyben alázatos szolgálója. Irányításával problémamentesen működött erdészete fahasználati ágazata, neve egyet jelentett a megbízhatóval, az újjal, a segítőkésszel. Informatikai ismeretivel, előttünk járó nyitottságával a szomszéd erdészetek munkáját is megkönnyítette. Személyéhez kötődően rendszeres szakmai tapasztalatcserék szerveződtek a térségben, részt vett az OEE munkájában is.

Szűk két évtizedet töltött velünk: kollégákkal, barátokkal, egy kicsit többet az évfolyamtársakkal. A sors ajándéka volt Ő nekünk, az hogy vele lehettünk. Vele Lankócon, ahol a pörkölt mellett a nóta róla szól: „...a legelső hajdú vagyok...”, vele a tengeren, a hófödte hegyekben sílécen csúszva, nyáron a Yamaha nyergében mindent meghódítva.

A sok-sok feledhetetlen közös élményt el nem múló érzést csend követi, melyben az ágneslaki korszok utójára csörömpölnek, Érted harangozunk Barátom!

„Lehunynom szemem, s messze járok,
Veled az Úton, vagy mellette, együtt Barátom!

Könnyezem a mosolyt, fáj ami jó volt,
Nem ízlik az édes, keserű a bor.
A film forog tovább, ott vagyunk jóban-rosszban,

Az erdő zöld volt, már nem az: lehullott a lombja.”

Horváth Mihály

Stift László (1926–2005)

1926 május 23-án született Magyarakeresztúron, édesapja, nagyapja is erdész volt. Az elemi iskola első négy osztályát szülőfalujában, a négy polgárit Kapuváron végezte. Egy éves gyakor-nokoskodás után 1944-ben az Esztergomi Erdész Szakiskolába került, ahol 1946-ban szerzett alerdész képesítést.

Először a Kapuvári Erdőgondnokságnál fizikai munkát végzett, majd a Csapodi – Cser kerületben lett kerületvezető erdész. 1950-ben került édesapja helyére a Faluhely erdészkerületbe. Rövid ideig a szanyi üzeme-gység vezetőjévé is kinevezték, majd visszatérve 1987. évi nyugdíjba menetelig a faluhelyi kerületet (Babót községhatár) vezette.

Kezdeti ténykedése a háború során letarolt elbokrosodott területek szakszerű rendbetétele volt, tuskózással, teljes talajelő-készítés és makkvetés alkalmazásával. Az új véghasználatokat kézi tuskóirtással végezték, ezt gépi szántás, majd tölgy erdősítés követte. 1970-től tuskózás nélkül, altalajlazítással, részleges talajelőkészítés után történt az erdősítés.

Működésének idején történt a Kis-Rába folyónak és csatornarendszerének a kialakítása, a meder mélyítése, amely az erdőterület talajvízszintjének drasztikus csökkenését eredményezte. Emiatt a korábbi kőrisek, nyárasok helyére ő már kocványos tölgyet ültetett. A magasabb fekvésű területeken más fajokkal, így mocsártölgyvel, vörös tölgyvel, fekete dióval.

Részt vett a tulajdonosok által 1956-ban letarolt 80 ha-os közbirtokossági erdő felújítási munkáinak irányításában is.

Egész életét az erdő, a természet szeretete töltötte ki, szenvedélyes, hozzáértő vadász volt, kisebbik fia Győző is erdész-vadász lett (+1996).

Drága Munkatársunk, Barátunk! Rövid, súlyos betegségem 2005. május 5-én az égi vadászmezőkre szólított közülünk. Testedet a babóti temetőben kísértük utolsó útjára. Lélekben mindig köztünk leszel! Nyugodjál békében.

Körödi Sándor

Virág Ferenc 1937–2006

2006. január 31-én a Cserhát szívében fekvő nagylóci templom harangja temetésre hívta a környező lakosokat, erdészeket. Az Ipoly-erdő Rt. Szécsényi Erdészetének mindenki által megbecsült és szeretett nyugdíjas erdészét, Virág Ferencet temették.

1937. július 20-án született Rimócon, erdész családba. Édesapja a Cserhát Állami Erdőgazdaság Rimóci kerületében dolgozott. Ferenc az általános iskolát Rimócon végezte. Családi indíttatásra és az erdő szeretetével 1952 szeptemberében Sopronban, az Erdészeti Technikumban kezdte meg tanulmányait, és szerzett oklevelet.

Központi utasítás alapján visszakерült a Cserhátba, a Cserhát Állami Erdőgazdaság Inásziói Erdészetéhez, ahol beosztott, majd a Tábi kerületben lett kerületvezető erdész.

Munkájának elismerése után 1961-ben a Nagylóci kerületbe helyezték át, mely az erdészlet egyik legnehezebb kerülete volt.

Több alkalommal kínáltak fel részére műszaki vezetői beosztást. Ezt nem fogadta el, „tő melletti erdész” kívánt lenni. Az erdő szeretete – amit otthonról hozott – az erdészkerületben tartotta.

Nagyon nagy munkabírással rendelkezett, tisztelte kollegáit, főnökeit.

42 évet töltött le Cserhát erdőiben, ebből 36 évet a Nagylóci kerületben dolgozott. Munkáját dicsérik a szépen fejlődő tábi, rimóci, nagylóci erdők.

1997. december 16-án nyugdíjba vonult. Nyugdíjasként magán-erdőgazdálkodónál folytatta tovább munkáját.

2005. szeptember 30-án Sopronban az Erdészeti Technikum az 50 éve végzett diákok részére alapított Aranyoklevelét vette át. Tele éléteivel együtt örült az osztálytársai-val, távlati terveiről beszélt.

Január 27-én villámcsapásként ért ben-nünket hirtelen halála.

Temetésén kollegái, osztálytársai, barátai kísérték utolsó útjára. Ott voltak a környék-beli emberek is, akik szerették és tisztelték.

Emlékét megőrzik a keze munkája után létrehozott és ápolat erdők.

Nyugodjon békében, legyen könnyű a föld, mely betakarja!

Rózsa Szilveszter

*„Fekszem itt a szürkületben,
Túl a rétnek nagy a csendje.
S zűg mögöttem ötven erdő
Ötven étem rengetegje.”*

Áprily Lajos

Zsilvölgyi László (1937–2005)

1937. április 11.-én született Egercsehíben. Az általános iskola valamint az ózdi középiskola elvégzése után nyert felvételt a Soproni Erdőmér-női Főiskolára, amelyet 1961-ben fejezett be. Ebben az évben lett tagja az Országos Erdészeti Egyesületnek is.

A diploma megszerzése után rövid ideig az Egri Erdőrendezőszéknél dolgozott. Ezt követően a Mátrai Erdőgazdasághoz került műszaki vezetői, majd műszaki előadói munkakörbe. Már ebben az időben – igaz már hallgatóként is – az erdészettel kapcsolatos műszaki ismeretek illetve fejlesztések foglalkoztatták. Elkötelezte magát az erdei feltárás, valamint a kötélpályák használatának illetve továbbfejlesztésének területén.

1971-ben változás következett be életében. A Vértesi Erdőgazdasághoz került műszaki osztályvezetői beosztásba. Irányításával megkezdődött az országban elsőként a „fű-

részipari rekonstrukció” keretében megépített Pusztavámi Fűrészüzem korszerűsítése.

Már ekkor sem kímélte erejét – éjt nappal-lá téve dolgozott munkatársaival, hogy az 1972 éves OEE Tatai vándorgyűlésen osztatlan elismerést kiváltva bemutassa a megvalósított korszerűsítés eredményét. 1973-tól a Soproni Tanulmányi Erdőgazdaság főmérnöke majd a Műszaki Erdészet vezetője. Sopronban is az Ő irányításával kezdődött el a Fűrészüzem rekonstrukciója.

1978-ban visszatért a Mátrai Erdőgazdasághoz ahol megkezdhetette a már korábban kipróbált kötélpályák továbbfejlesztését, újabbak megtervezését. A kötélpályák tervezése, legyártása mellett több hasítógépet, előközelítő kötélpályát is kifejlesztett. Munkája során igen nagy segítséget nyújtott az erdőfeltárásban is. A kötélpályás közelítés – mint a hegyvidéki természetes felújítások kíméletes végrehajtásának technológiája – egyik legismertebb elméleti és gyakorlati szakembere hazánkban.

Kifejlesztett kötélpályáival a mai napig dolgoznak szerte az országban.

Töretlen elkötelezettséggel végezte sok-szor kétkezével is a fejlesztési munkáit. So-kan nem értették, hogy hazánkban is van létjogosultsága a kötélpályával történő közelítésnek és érteletlenül rácsodálkoztunk, hogy a költséghatékony magassabbak a hagyományos technológiáknál. Nem kímélte magát, maximalistán elkötelezett volt az ügy iránt. Noha egészségi állapota megromlott – melyről nem igen akart tudomást venni –, tovább végezte munkáját, és az általa létrehozott kötél-pályákat élete végéig – nem kis nehézségek közepette- vállalkozásban üzemeltette.

Az Országos Erdészeti Egyesület 2001-ben Kaán Károly emlékéremmel ismerte el kimagasló szakmai tevékenységét.

Kevesen tudták róla, hogy mennyire szerette a természetet, amelyet művészi fényképeken örökített meg.

Augusztus 19-én vettek tőle végső búcsút családtagjai, kollégái, barátai, ismerősei az egri Minorita templomban.

Hiányozni fogsz Zsili!

Schmotzer András

A lapot Magyarország legnagyobb
médiafigyelője, az

» **OBSERVER** «

OBSERVER BUDAPEST
MÉDIAFIGYELŐ KFT.

1084 Budapest, Auróra u. 11.

Tel.: 303-4738

rendszeresen szemlézi

„AZ ÉV ERDÉSZE 2006” VERSENY

Az Országos Erdészeti Egyesület két évente hirdeti meg az „Év erdésze” kitüntető cím elnyerésére országos versenyét. Az „Év erdésze 2006” verseny 2006. május 25-27. között kerül megrendezésre Mátrafüreden, a Vadas Jenő Erdészeti és Vadgazdálkodási Szakképző Iskola és Kollégium, valamint az EGERERDŐ Zrt. szervezésében.

A helyezettek díjainak átadására 2006. május 27-én, az „Országos Bányász – Kohász – Erdész Találkozó” keretein belül kerül sor Egerben. Az első helyezett díját hivatalosan, a 2006. évi Vándorgyűlés keretében, 2006. június 10-én, Pápán adja át az OEE elnöke.

A legutóbbi, a SEFAG Zrt. által rendezett verseny tapasztalatai elnökségi ülés keretében kerültek értékelésre. Elnökségi javaslatra egy bővített rendezvényt tervezetnek a szervezők. Várják a versenyzők mellett a csapatkísérőket és a „szurkolókat”, akik a helyi versenyek helyezetteiből kerülnek ki. A rendezők szakmai programok szervezésével teszik tartalmasabbá a versenyen résztvevők napjait.

A szervezők várják valamennyi állami erdészeti zrt. nevezését, valamint a MEGOSZ által delegált hat fő versenyző részvételét az erdészársadalmat megbecsülő, már hagyományosan megrendezendő vetélkedésre.

A versenyszabályzat és egyéb információk megtalálhatók a www.egererdo.hu honlapon.

Kérjük a versenyzőket indító zrt.-ket és magánerdő-gazdálkodókat, hogy nevezéseiket megtenni és a résztvevők létszámát bejelenteni legkésőbb 2006. május 10-ig szíveskedjenek az egererdo@egererdo.hu, vagy urban.pal@egererdo.hu címekre.

Kérjük az állami és magánerdő-gazdálkodás vezetőit, hogy támogassák rendezvényünket.

A szervezők nevében üdvözléssel:

Schmotzer András
mérnök tanár

Urbán Pál
osztályvezető

Felhívás

Egyetemünkön az informatika oktatása 30 éves múltra tekint vissza. Az évforduló alkalmából az OEE Informatikai Szakosztálya és a Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kara ez évben jubileumi kiadványt tervez megjelentetni. Célunk az erdészeti szakterület informatikai vonatkozású eseményeinek feldolgozása.

Kérjük azon személyeket, akik az erdészeti igazgatásban, erdészeti vállalatoknál vagy informatikai cégeknél fellelhető adatokkal, információkkal rendelkeznek, jelentkezzenek az alábbi címek valamelyikén:

Facskó Ferenc – ffacsko@emk.nyme.hu, 99/518-200

Nyull Balázs – nyull.balazs@digiterra.hu 1/2258173

OEE Informatikai Szakosztály

Erdők zugában éltem

Megjelent Wentzely Dénes legújabb kötete. Megrendelhető utánvétellel vagy személyesen az alábbi telefonon: 06 83 312 506

Levélcím: 8360 Keszthely, Munkácsy M. u. 13.

FIGYELEM!

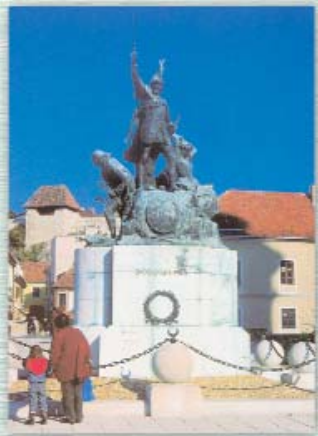
Az Országos Erdészeti Egyesület Gépesítési Szakosztályával közös szervezésben szakmai tanulmányút az **INTERFORST** Nemzetközi Erdészeti Gépesítési Kiállításra, látogatás a **Bajorerdő Nemzeti Parkban**, az aktív és passzív természetvédelem gyakorlati kérdéseinek tanulmányozása. München, Grafenau 2006. július 11-15. (5 nap/4 éj)

További felvilágosítás: Molnár Jánosné mobil: 06/30-9828-766, e-mail: erfatour@qwertynet.hu

VÁRJUK JELENTKEZÉSÉT!

**Bányász-Kohász-Erdész
Találkozó**

Eger
2006. május 26-28.

Jelentkezés

Jelentkezni a kitöltött JELENTKEZÉSI LAP elküldésével lehet, mely kérhető az OMBKE és az OEE titkárságától vagy letölthető a www.ombkenet.hu honlapról is.

A jelentkezők a rendezvény programjáról részletes információt kapnak.

Elérhetőség:

OMBKE,
1027 Budapest, Fő u. 68.
Levélcím:
OMBKE 1371 Bp. Pf. 433
Tel./Fax: 06-1-2017337
e-mail: ombke@mtesz.hu

Országos Erdészbál Pécssett

Az Országos Erdészeti Egyesület Baranya megyei Helyi Csoportja és a Mecseki Erdészeti Zrt. országos báljáról képes tudósítás.

Fotók: Pápai G.